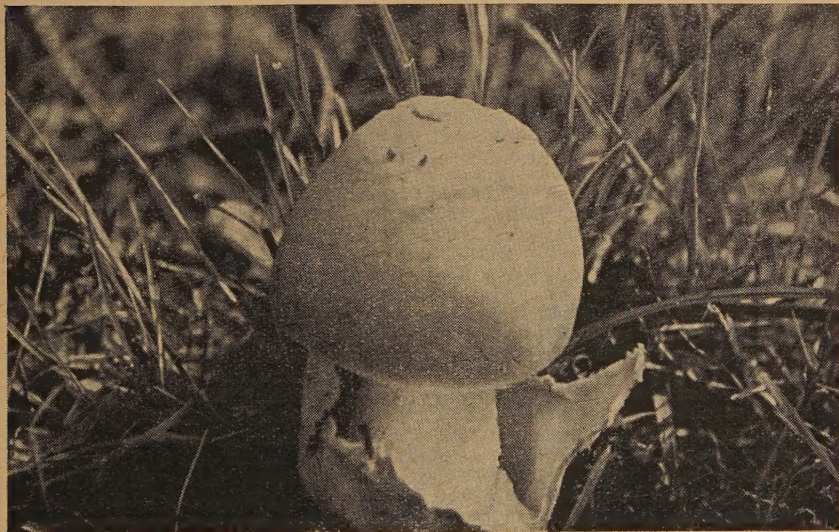

ČASOPIS ČS. HOUBAŘŮ (ČČSH)

Mykologický sborník

ACTA SOCIETATIS MYCOLOGICAE ČECHOSLOVENICAE

Mladá plodnice katmanky (pošvatky) plavé — *Amanitopsis vaginata* (Bull.)
Foto Ing. Z. Rozehnal.

Z OBSAHU: Zd. Fišer: Znalost jedovatých hub u nás v 18. stol. Dr Pulchart: Houby jako léčivé rostliny, II. Miškovský: Výstava 180 let činnosti Král. čes. spol. nauk. Ing. Safr: Houby a pavouci. Borovský: Barva podhoubí u velkých hub. Probošt: Houbová flora lesů Opočenských. Moravec: Vřeckaté houby okolí dolu Nejedlý v Libušíně. Smotlacha: 1. Hniložijnost u chřapáčovitých. 2. Činitelé růstu hub, II. 3. Studium hub v r. 1951, II. Chmelík: Stálá výstava hub na žel. stanici. Hlaváček: *Quepinia hellvellidoles* (D. C.). Matoušek: Hřib tridentský. Ing. Fejlek: Závojenka štitovitá. Dr Kuthan: Rostou spatřené houby? Dr Steinbrenner: Proč houby nerostou, když je člověk užší? Prof. Baudyš: Z houbařské kuchyně. Havlíček: Červivost hub. Otruba: Houby olomouckých ulic. Dr Vávra: Otravy much. pantherovou. Dr Štěpánek: Jak suší houby v SSSR. Bém: Chvála čachry. Jarmiš: Otevření výstavy hub. Novák: Vinníci otrav. Lorenc: Otrava jedlými houbami. Cink: Hrob prof. Velenovského. Al. Holub: Hřib satan u Nýřan, atd.

Vědecký a odborný list, orgán Čs. mykologické společnosti (ČMS), Mykologického ústavu (MÚ) a houbařské pětilátky ČSR • Vydává Čs. mykologická společnost • Založil (r. 1919) a řídí dr Fr. Smotlacha s redakční radou a kruhem spolupracovníků

S. K. Čerepanov: **Devět nových druhů hub.** Botan. žurnal, roč. 26, str. 270, 9 obr. — Při revisi starých mykologických sběrů Kirovského musea se podařilo autoru zjistit několik nových, dosud neznámých hub. Byly objeveny na suchých částech vyšších rostlin. Z tvrdohub jsou to: *Lophiostoma antennariae* sp. n. a *Pseudomassaria Jaczewskii* sp. n. z řádu *Sphaeropsidales* dalších sedm druhů. Zd. Moravec

J. Jarmiš:

O slavnostním zahájení výstavy hub v Praze.

U příležitosti své tradiční výstavy hub (začátky sahají do r. 1912) uspořádala ČMS ve čtvrtek 6. září 1951 slavnostní přednáškový večer v Zengerově posluchárně České techniky v Praze za řízení předsedy Dr. Smotlacha. Návštěva byla uspokojivá, o čemž se přesvědčili hosté i zástupci tisku. Podle sdělení předsedajícího došlo jej více než třicet omluv; jak výslovně konstatoval, omluvila se i p. Vtelenská, jež dosud nikdy nechyběla — důkaz to pro přednášku nepřiznivě doby (počátek šk. roku, chmel. brigády, dovolené).

Ve svém zahajovacím proslovu pojednal Smotlacha o významu rodu holubinek (Russula). Je přibližně sto druhů holubinek, pravil, mezi nimiž není jedovatých. Podle sovětské literatury jsou i palčivé druhy jedlé, rozumí se po patřičné úpravě (naložené v soli). To platí též o holubince zápašné (R. foetens Pers.), jejíž jméno zlepšil Smotlacha z dřívějšího „smrdutá“ (u J. Macků 1913 dokonce „smradlavá“ — Pozn. pisatele). Smotlacha odůvodnil i jím zavedené zlepšení jmen některých hub (hnojník na hník, hovník na trusník) jako vědecky opodstatněné, aby totiž houby, jež slouží lidské výživě, měly pokud možno jména pěkná, budící sympatie, což působí příznivě na zažívání. V průběhu své řeči byl Smotlacha odvolán na výstavu hub v hlavní budově techniky, aby převzal donesené exponáty. Jak se záhy ukázalo, šlo o pozoruhodný nález pěti prašivek obrovských (Bovista gigantea Batsch) ze Stráže nad Nežárkou, největší z nich velikostí dvou lidských hlav.

Slova se ujal Zd. Fišer, aby přednášel o houbách v krásné literatuře. Řečník vložil na podkladě citátů, jak zpracovali motiv hub čeští belletristé M. Majerová, K. Čapek, Fr. Šrámek a St. K. Neumann. K citátu z předválečného románu M. Majerové, kde se popisuje nález několik kilogramů těžkého hříbu v saských lesích, připomněl Zd. Fišer článek Milady Dvořákové (ČČSH, r. XXVII.), jež píše, že viděla za svého pobytu v lázních Bansinu u Baltického moře obrovskou muchomůrku červenou, pod kterou se posadilo čtyřleté děčko.

Přednášející byl odměněn potleskem a rovněž tak i další referenti, jichž proslovy doplňoval výkladem Smotlacha. O dužnině hub a jejich upotřebení místo masa referoval Jar. Kopic, o důležitosti sběru hub JUC Jar. Pavlousek, o práci odbočky ČMS v Jablonném nad Orlicí V. Nepokoj s upozorněním, že odbočka je na pražské výstavě hub zastoupena zvláštní expozicí, o výskytu vřecko-výtrusných hub (Ascomycetes) v krajině od Kladna ke Křivoklátu. Zd. Moravec, jenž našel tam desíci chřapáčovou (Discina ancilis Pers.), rostoucí na pařeze, a posléze o houbách Jizerských hor Dr. M. J. Pulec. Úvodem ke svému poutavému proslovu zdůraznil Dr. Pulec význam Čs. mykologické společnosti jako celostátní organizace, která sdružuje vědecké pracovníky i praktické houbaře.

V průběhu referátů kolovaly mezi posluchači ukázky zahraniční mykologické literatury a také, zvláště k závěru, hub právě rostoucích. Smotlacha vyzval k dalšímu sběru muchomůrky zelené pro toxikologický výzkum, i muchomůrky citronové, které je zapotřebí aspoň 25 kg. Přednáškový večer splnil svůj účel po stránce propagační i jako zdroj poučení pro členy a hosty.

Na IV. přednáškovém večeru (sezení) ČMS 17. X. 1951 v Zengerově posluchárně v technice v Praze, přednášeli: Ing. M. Kubík: Průmyslové využití hub. Ed. Borovský: Ze života václavky císařské. Barva podhoubí. Zd. Fišer: Houby ve staročeské literatuře. R. Štastný: Lze plodnice hub udržeti delší dobu čerstvé? Předseda Dr. Smotlacha vysvětlil donesené houby a přečetl 15 většinou kratších prací, článků a zpráv (budou uveřejněny v ČČSH) známých i nových autorů. Uplatnili se tu spolupracovníci: Prof. ing. Dr. Baudyš, Ant. Čabera, Ant. Červený, V. Fritz, Em. Havlíček, V. Chmela, Jar. Chytil, Ing. M. Jenko, Jar. Jerábek, B. Kašpar, Dr. Kaupa, Sptihněv Krejčí, Jos. Otruba, Lad. Plachý, Gustav Turýnek, Jos. Vlasák. Vše vyslechnuto s velkým zájmem a odměněno potleskem. Dr. Vávra

Oprava: v minulém sešitě bylo omylem na obálce místo hvězdice **červenavá** otištěno chybně **červená**. Na str. 97 v článku Dr. Pulcharta má být správně **pharmacologie** a nikoliv **petrarmacologie** ve francouzském titulku. Na str. 125 v nadpise má být **o gruzích** nikoli **o gruzích**. Prosíme za prominutí.

Znalost jedovatých hub v Čechách v 18. století.

La connaissance des champignons en Bohême au 18e siècle.

Češi — jako Slované vůbec — v průběhu celých dějin houby sbírali k jídlu. a je tedy přirozené, že se stále museli nějak vypořádávat s houbami jedovatými. Znalosti jedovatých hub nebyly ovšem vždy skvělé, naše nejedovatější houby se dlouho neznaly a naopak houby neškodné se považovaly za jedovaté. Mezníkem, který nám dal pravdivé vědění o jedovatosti hub, jsou vlastně až výzkumy p. prof. Smotlachy v 1. polovině 20. století. Nebude snad nezajímavé podívat se na znalosti jedovatých hub u našich předků ve století 18. Byly sice velmi nedokonalé, obsahovaly však i mnoho správných postřehů o houbách.

Jako pramen poučení o znalosti jedovatých hub v Čechách v 18. století nám může sloužit útlá knížka s názvem „Obyčejné jedovaté byliny k naučení lidu venkovského, obzvláště školní mládeže. S příslušným přívěskem“, napsaná neznámým autorem a vydaná v Praze u Jana Ferdynanda z Schönfeldu r. 1789. Je to dílko velmi vzácné, cenná památka starého českého knihtiskařství; použil jsem exempláře chovaného v tresoru universitní knihovny v Praze (sign. 54G 9940), z něho také cituji:

Knížka obsahuje celkem 33 stránek textu a 12 celostránkových barevných tabulí. Největší její část pojednává o jedovatých rostlinách zelených — je jich 10: rulík, blín, panenské vokurky, žlutá tolita, mák, měsíčník, bohelav, ocún, šalamúnek a matonoha — k nim je připojen ještě námel. Druhá část je věnována „jedovatým“ houbám; jsou to 4 stránky textu a 3 stránky s 11 barevnými obrázky hub. V „přívěsku“ se pak pojednává i o jiných jidech, jako o utřejuhu, o jedu vzteklych zvířat, ale také jak poskytnout první pomoc utopeným a udušeným. Z toho už také vidíme účel a určení této knížky. Autor to sám říká v předmluvě: má zabránit otrávením a je určena zvláště učitelům, aby podle ní poučovali venkovský lid, hlavně mládež. Je to tedy funkce čistě praktická, popularisační, ochranná, nikoli vědecká a na to nesmíme zapomínat.

Popisům a obrázkům jednotlivých hub předeseílá autor pojednání o jedovatých houbách vůbec, které si můžeme pro jeho zajímavost uvést celé:

„Vůbec známo jest, že houby sporá a zdravá strava jsou; jest nicméně také povědomo, že mnohé mezi nimi zdraví lidskému škodějí; stojí tehdy za to, aby se jedné od druhých dobře rozeznaly. Obyčejné znamení, z kterých se jedovaté houby od dobrých rozeznávají, pozůstávají v tom, že jedovaté houby kořen dutý, vršek ošklivý; mnoho barevný a jako poslintaný mají; že mezi vařením stvrdnou, že cibule s nimi vařená zčerná; všechna nicméně taková znamení omylná jsou.

Lepší jistotu o jejich jedovaté vlastnosti dává odporná jejich vůně, ostrá chuť a krátkost času, ve kterém shnijou; však ale aniž z toho jistý rozsudek se udělití nelze.

Následuje tedy při takové nejistotě samo od sebe, že houby vesměs za pozezejší pokrm držané býti mají. Že jen takové požívané býti zasluhují o kterých zkušenost vyučuje a potvrzuje, že škodlivé nejsou; že se veškerých hub neznámých, nechť one podobu jakkoliv draždívou mají, vyvarovati máme, až se jakýmkoliv způsobem jejich nevinost dokáže.”

Podívejme se nyní blíže na tento obecný úvod. Tak hned je zajímavá první věta, která nám dosvědčuje, že i v 18. století se považovaly houby za vydatnou a zdravou stravu. Náзор jistě správný, který však musel být v nové době rehabilitován, neboť většina vědců, málo poučených, jej popírala, a který je ovšem dnes experimentálně i theoreticky dokázán.

Poněvadž však jsou mezi houbami i jedovaté, je nutno umět je dobře rozlišit. Autor uvádí nejprve rozeznávací znaky, běžné tehdy mezi lidem, ale správné vidí, že to jsou znaky nespolehlivé. Skutečně, jedovatá houba nemusí mít dutý třen, víme, že mladá muchomůrka, zelená nebo závojenka olovová má třen právě plný; vršek nemusí být ošklivý, ale většinou je právě velmi

hezký a sympatický; nemusí ho mít mnohobarevný, může ho mít třeba bílý jako smrtelně jedovatá muchomůrka bílá a zbělená; a slizký ho snad nemá nikdy, naopak klouzky a slizáky, nejtypičtější houby se slizkým kloboukem, patří k houbám nejméně, holubinka zápašná je neškodná, třebas nejedlá; při vaření se chová stejně jako houba nejedovatá, neuvrdne, nýbrž měkne, a cibule s ní vařená ovšem nezcerná nikdy. Je zajímavé, že tato poslední pověra se namnoze udržuje dosud, ačkoli je naprosto neopodstatněná.

Rovněž správně autor poznal, že bezpečným znakem jedovatosti není ani odporný pach, ani ostrá chuť, ani rychlost hnití. Víme, že většina jedovatých hub je bez pachu nebo voní normálně houbově, chuť mají sladkou a z jedovatých hub rychle shnijí jen některé, ale většina rychle hniječích hub je jedlá.

A tu zdůraznil autor jedinou správnou zásadu, již se musí houbař řídit, totiž sbírat jen ty houby, které bezpečně zná jako jedlé, a varovat se všech neznámých, i když vypadají sebe lákavěji. Zásada, již se řídíme i dnes.

II.

„Pro lepší jistotu“ popisuje a zobrazuje pak autor dále neobyčejnější jedovaté houby, ovšem houby jedovaté v jeho pojetí a v pojetí jeho doby a prostředí vůbec.

Text k prvním čtyřem obrázkům je shrnut pod názvem „Vochohurka“ (t. j. muchomůrka), a to zcela správně, neboť jde o muchomůrku červenou, růžovou a pravděpodobně pantherovou. Vlastní název muchomůrka dává autor muchomůrce červené, kterou ale rozděluje na dva druhy, s bílými bradavicemi a hladkou. Tato hladká muchomůrka není ovšem nic jiného než normální muchomůrka červená, již děstí smysl bílé bradavky s klobouku. O dalších dvou mluví prostě jako o prašivkách, které se podobají muchomůrkám. Na pátém obrázku je „pařečná vopěnka“, což je pravděpodobně liška pomerančová. Na obrázku šestém a sedmém je bedla vysoká, autorem zvaná prostě „vysoká prašivka“, a to mladá a dospělá plodnice. Osmý obrázek představuje „hořký běláč“. Zřejmě ryzec peprný, po případě plstnatý, devátou a desátou „jedovatou“ houbou jsou „prasenice“, různé to holubinky, jež blíže nelze určit. Poslední houbou je „ovčí hrízeč“, t. j. ryzec kravský.

Jako příklad popisů jednotlivých druhů nám poslouží popsání muchomůrky: „Vochohurka, muchovírka. Jest houba dvojí barvy (t. j. červená a bílá), jednoduchá, dužná; z mládí má vršek okrouhlý, nápotom kuželatý, dále plošný a posledně v prostředku snížený, červený a s bílými bradavicemi obsazený; kofen prstevnatý, okrouhlý, častěji tence řádkovaný a roztrhaný; mázdru na spodku a spodek někdy začernalý, neb snědý; chuť odpornou a ostrou; nachází se od měsíce srpna, až do konce podzimku na suchých, písčných a horních lukách, pastvištích a v lesích.

Tě nápodobná jest hladká vochohurka, která na podzim mezi mladým břízím a smrčím nalezená bývá.

Vochohurkám nápodobné jsou prašivky, jedny bývají počervenalé-šedivé; s malými puntíky, jsou plné, ne hrubé masité a měnitelné; vršek mají od začátku polo, dále ale zcela okrouhlý, nápotom plošný, začervenalé šedivý s malými pobělavými bradavičkami obsazený; kofínek v dole okrouhle kulatý a nestejně kružovaný. Spodek, mázdru spodeční a kroužek buď požíoutlý nebo syralebílý.

Jiné jsou syralé strakaté prašivky. Jejich vršek jest syralý, na krajích řádkovaný, s pobělavými bradavičkami obsazený, kofínek, spodek, spodní mázdra a kroužek jsou pobělavé; všechny ty houby tam, kde vochohurky rostou.”

Z těchto ukázké vidíme, že si autor všímá především barvy a tvaru klobouku a lupenů, a to od mládí až do stáří, tvaru a barvy nohy, její tvrdosti nebo dužnosti, dále zbytků obalů plodnicových, t. j. pochvy, prstenu a bradavek, a jejich barvy, všímá si chuti a doby i místa, kde houba roste. Je tedy pozorovatelem všestranným a pozorným a ve většině případů i dobrým. Srovnáme-li jeho popisy s moderními popisy vědeckými, můžeme ovšem našemu autorovi vytknout v jeho metodě popisu, že si nevšímá velikosti klobouku, tvaru třeně atd., podoby, hustoty atd. lupenů, barvy výtrusů, vůně, množství vody, trvanlivosti a p. a. celkově, že je příliš stručný. Ale máme-li na mysli

určení jeho dílka, jsou jeho popisy vcelku dobré a výstižné, bylo možno a je možno podle nich houbu většinou snadno poznat.

V jeho popisech jsou ovšem některé vážné nedostatky, ba i věcné chyby, ale je jich málo, tak na př. mluví jen o „spodku“ hub, aniž si všímá, zda jsou vespod trubičky nebo lupeny a p., nebo chybně uvádí u muchomůrky červené, že její chuť je odporná a ostrá. (Nelze se mu ovšem divit, že sám neochutnal houbu, kterou považoval zřejmě za nejedovatější.) Někdy mluví jen o jevech typických, na př. když uvádí, že muchomůrka červená roste od srpna do konce podzimu, kdy skutečně roste nejvíce, ale ojediněle ji lze nalézt už od června. A „hladká“ muchomůrka neroste jen v mladých brázách a smrcích, i když pod těmito stromy je nejčastější, nýbrž téměř pod všemi našimi lesními stromy; že její hladkost je způsobena deštěm, jsme se již zmínili.

Ale musíme také autora pochválit za některé postřehy, na př. za to, že si všiml, že houby nerostou jen v lese, ale i na lukách a pastvinách — ovšem kde je nebo byl nějaký lesní strom — nebo že si všiml toho, že prsten u muchomůrky růžové je někdy žlutý, bedla vysoká že má „tak říkáje dvojnásobný kroužek“, t. j. prsten, u holubinek že se nelze spolehnout na barvu, neboť mohou mít skoro každou barvu a j.

Co se týče názvů, uvádí je u těch hub, kde je zná, a to někde i název dvojí, jako „hořký běláč“ i „kravinka“ nebo jeho variantu, jako „vochomurka“ i „muchovírka“, a u některých uvádí i název německý.

Pro části plodnic užívá názvů lidových, jako kořen, kořínek pro třeň, kroužek pro prsten. Obaly a jejich zbytky jmenuje mázdrou. Zajímavé, že nemluví o klobouku, ale vždy jen o vršku houby a o spodku.

III.

Za popisy jednotlivých hub mluví autor ještě o následcích jejich jedovatosti i o tom, jak pomocí otrávenému, a činí zajímavou poznámku, že lid viděl v houbách někde i lék. Ale nechme mluvit přímo autora:

„Všechny ty houby i také ne v množství požívané, zdraví lidskému škodlivé jsou; způsobují bolení v žaludku, hryzení, olupavici, mdloby, křeče, poslední pak smrt.“

Tento úryvek líčí velmi správně působení našich nejedovatějších hub, především muchomůrky zelené a závojenky olovové, které skutečně „i také ne v množství požívané“ mají uvedené účinky, ale houbám, o nichž autor mluví, naprosto nepřísluší; netýká se to ani muchomůrky červené ani pantherové, jediných opravdu jedovatých hub mezi uvedenými, tím méně ovšem ostatních, jež jsou dílem jedlé, ba výborné, dílem sice nejedlé, ale zdraví neškodné.

Proti otravě houbami doporučuje autor toto:

„Kdyby někdo s jedovatýma houbama otráven byl, bez meškání se vydávit, nápotem ale mléko a ocet píti musí; neboť jest ocet proti jedovatým houbám tak mocný prostředek, že onl v něm vařené největší díl jejich škodlivosti tratí.“

Vidíme tedy, že ten, kdo by požil některou skutečně smrtelně jedovatou houbu, by umřel i přes tuto „pomoc“. Je tu ale přece jedna zajímavá věc, totiž vychvalování moci octa, který alespoň někde pomůže, ne ovšem u hub jedovatých, nýbrž u palčivých ryzců — v našem případě u „hořkého běláku“ a „ovčího hrizce“: ty více méně ztratí svou palčivost naložením do octa.

Mezi venkovským lidem se užívalo hub i jako léku:

„Vlastně tehdy zkušenost by již jedenkrát sedlský lid, obzvláště v kraji kouřimském a Čáslavském, odstrašiti měla, který obyčej mívá, vochomurky na podzim vařiti a proti zimnici s největším nebezpečenstvím užívat.“

V mnoha houbách skutečně léčivé látky jsou. Přiblíme na př. jen známý elitocybin, vyráběný ze strmělky bělostné, nebo pokusy právě s muchomůrkou červenou při léčení rakoviny; ovšem tyto látky jsou většinou ještě nevyužité, neznámé, ztážené v leckteré houbě, čekají teprve na své objevitele.

Nakonec ještě stručnou zmínku o obrázcích hub v této knížce. Jsou to kolorované rytiny, na nichž je zvláště pěkně růžovka a obě bedly a nejhůře ostatní muchomůrky a holubinky. V celku ale nedosahují obrazy výstižnosti slovních popisů. Příčina bude asi v tom, že malíř houby špatně znal, neboť

obrázky jedovatých rostlin zelených jsou překrásné kresbou i neobyčejně živými barvami, které za těch 160 let ani trochu nevybledly.

Uhrnem můžeme říci, že „Obyčejné jedovaté byliny“ obsahují 9 druhů hub, ale z nich je jedovatá pouze muchomůrka červená a pantherová, a to ještě nikoli smrtelně a jen bylo li jí požitó větší množství. Oba ryze a uvedené holubinky jsou palčivé, nejedlé, ale neškodné. Muchomůrka růžová a bedla vysoká patří dokonce k našim nejchutnějším houbám. Liška pomerančová je rovněž jedlá. Z našich smrtelně jedovatých hub (muchomůrka zelená, zblelená, bílá a závojenka olovová) neznal autor žádnou. Ovšem ještě dlouho po něm nebyly tyto smrtonošky odhaleny a i dnes ještě zabíjejí mnoho nezkušených houbařů. I tak ale musíme hodnotit autorovo dílko kladně, nejen pro mnohé bystré postřehy a celkem výstižné popisy, ale především proto, že „Obyčejné jedovaté byliny“ jsou snad prvním novočeským spiskem, šířícím znalost hub mezi lidem za našeho národního obrození.

Dr Miroslav Purchart:

Houby jako léčivé rostliny. II.

Les champignons utilisés dans la pharmacologie.

Pro pěstování námele se žito seje do záhonů (rádků) asi 120 cm širokých s cestičkami 40—50 cm širokými. Dodatečné vysekávání cestiček v žitě již vzrostlém znamená zvýšení nákladů a ztrátu osivového obilí a proto se k němu přistupuje jen tehdy, infikují li se náhradní plochy, s nimiž v osevním plánu nebylo počítáno. Když žito začne metat, očkuje se infekční tekutinou pomocí kovových desek, z nichž jedna je opatřena množstvím jehel a druhá má vložku z polotvrdé gumy.

Infekční tekutina se připravuje přímo na poli z materiálu, který pěstitel dostane. Jeho výroba je složité, ale zaručuje značné procento účinných látek ve sklizeném námeli. U námele planě vyrostlého v přírodě toto množství silně kolísá, ale podařilo se vypěstovat linie s vysokým obsahem, dnes užívané k očkování. Tato infekční tekutina (suspense výtrusů) je nejedovatá a není nebezpečí otravy ani při případném poranění.

Očkování se prozatím provádí ručně. Je to práce dosti namáhavá, hlavně je-li žito vzrostlejší a ruce musí být stále zdviženy. Roznášku infekční tekutiny jednotlivým pracovníkům mohou obstarávat lidé slabší, případně i děti, ale vždy musí být aspoň část pracovní skupiny obsazena dospělými. Práce také nestrpí odkladu, protože příhodné období trvá jen krátce a pozdější očkování má menší účinek.

Asi za 10 dní po očkování objeví se na klasech jakoby kapky rosy, t. zv. medovice, bylo li žito správně infikováno. Mají sladkou chuť a jsou silně navštěvovány mouchami a jiným hmyzem. Přesednou-li tyto návštěvníci na zdravý klas, přenesou námelovou nákazu i na něj a výsledkem je t. zv. druhotná infekce se zrny menšími, později dozrávajícími, ale četnějšími. Může se vyskytnout až přes 30 malých zrn námele v jednom klasu; první, přímá infekce dává 1—5 zrn v klasu. Nevyskytne li se medovice na naočkovaném poli vůbec nebo jen v malém množství, je to známka, že práce byla provedena nedbale: úder do klasů byly příliš silné nebo příliš slabé, destičky nebyly řádně namáčeny, infekční tekutina nebyla připravena podle předpisu, bylo očkováno pozdě nebo brzy. Na tom všem závisí výsledek práce, ale nebyla li řádně provedena hned po prvé, už se nedá napravit.

Krátce přede žněmi námel dozrává. Pěstitel se musí včas postarat o jeho sklizeň, t. j. zajistit si dostatečný počet pracovních sil. Zde mohou být zaměstnány osoby slabší, případně i děti, protože se jen vybírají zralá námelová zrna, t. j. taková, která lze snadno vyloupnout z klasu. Po třech dnech se sklizeň opakuje a po dalších třech dnech — těsně přede žněmi — se už vybírá námel všechn, i ne úplně zralý. Sklizená sklerocia se musí sušit; i když obsahují jen málo vody, zapařila by se, kdyby byla ponechána hned v nádobách nebo v pytlích. Rozkládají se v tenké vrstvě ve stínu, v průvanu, nejlépe na čistých půdách, kde lze na noc zavřít okna. Jinak by případná voda

ve vzduchu (děšť, mlha) opět navlhčila, co se přes den usušilo. Sušit na slunci nebo na kamnech se nesmí! Námel totiž obsahuje značné množství tuku, který v teple žlukne a působí rozklad alkaloidů, pro něž je námel pěstován. Samovolnému rozpadu podléhají účinné látky i v námeli polámaném. S námelem se musí vždy zacházet opatrně a nesmí se tedy ani přespýpat z vysoka, aby se zachoval celý až do zpracování v továrně.

Asi po týdnu je námel suchý. Ziráci na váze poměrně málo: z 10 kg čerstvého se získá asi 9 kg suchého. Co nejdříve po usušení se zaslá přímo do továren, a to v bednách, protože v pytích by se polámal. Odběratel zaplatí plnou cenu 1200 Kčs za 1 kg za prvotřídní zboží a rozdrcené kusy hodnotu materiálu snižují.

Vylíčený postup není ovšem definitivní. Řada výzkumníků zkouší nejružnější metody, jimiž by se produkce námele dala zvýšit, jak by se ušetřila infekční tekutina, zkonštruje se způsoby, jak nahradit dovážený materiál k výrobě očkovací látky domácími surovinami, hledí se manuální práce tak zracionalisovat, aby se vystačilo s menším počtem lidí atd. atd. Poslední krok, který by byl účinný ke zvýšení produkce námele, jsou očkovací stroje, které snad již napřesrok vyjedou do polí. I sklizeň se mechanizuje a při správném rozvržení osevních ploch se vystačí s poměrně malým počtem pracovníků sil.

Jak již několikrát byla zmínka, výnos kultury námele závisí též na povětrnostních podmínkách toho kterého roku. Nelze předvídat v době, když námel očkujeme, resp. když chystáme pole k jeho kultuře jaké bude počasí v době jeho růstu. Může se stát, že plochy budou předimenzovány, ale ve stejném počtu případů mohou být vypočítány příliš nízké. Při množství vlivů, které působí na počasí v naší zeměpisné šířce a dále, není možno předvídat, zda převládne vliv Atlantického oceánu nebo euro asijské pevniny, jak se uplatní evropský monsun, zda zasáhne svým vlivem polární fronta nebo zda se u nás projeví následky trvalé tlakové výše na jihu. V příznivém případě nestane se neštěstí; bude dosti námele pro domácí konsum i pro vývoz, v opačném musíme spoléhat na sběr.

Sběr planého námele musí tedy doplnit plánovanou produkci, sežnou-li meteorologické předpoklady. Je ho však nutno provádět v každém případě; každé zrno námele má cenu zlata nejen pro naše zdraví, ale i pro naše hospodářství. I když nemůžeme spoléhat na obsahové látky, i když víme, že jsou v průměru menší než u pěstovaného, stále se musí provádět a s jeho výsledkem se musí počítat.

Sbírat planě rostoucí námel se ovšem nesmí bez svolení majitele pozemku. Nenápadná činnost při okrajích polí by mohla svádět ke krádežím obilí na škodu našeho národního celku místo k jeho užtku. Doporučuje se proto, aby sběr námele byl svěřován jen lidem naprosto spolehlivým, na př. členům JZD v jejich obci, zaměstnancům ČSSS n. p. na jejich hospodářství resp. příslušníkům rodin zemědělců v obcích, kde JZD dosud nebylo ustaveno. Jeden kilogram sebraného námele stojí 800 Kčs.

Ale ani námel, který prošel mlátičkou a čistícími stroji, není bez užtku. Byť byl polámaný a rychle se kazil, může se zužitkovat ve prospěch nemocných, je-li brzy sebrán a ihned odveden na patřičná místa. Vyplatí se posadit k odpadu z obilí mládež nebo invalidy či staré lidi kteří jinak nemohou při žních pomoci, aby vybírali třeba jen zlomky námele. Cena je 200 Kčs za 1 kg. Ovšem takový námel se musí co nejrychleji zaslat do výkupny, aby zastihl průmyslové zpracování dřív, než se účinné látky rozloží.

Jak již bylo řečeno, pěstovaný námel má vlastní předpisy pro odbyt. Námel sbíraný bez kultury, tedy planě rostoucí, odeberou v jakémkoliv, i nejmenším množství výkupny Závodu léčivých rostlin n. p. Biogena v Praze II. Spálená 26, ve Vodňanech, v Plzni, Mikulášská 8, v Udlicích u Chomutova, v Jičíně, ve Slatiňanech, v Brně, Vodní 1, v Šumperku a v Uherském Brodě. Bylo by jen na prospěch věci, kdyby členové Československé mykologické společnosti hlásili ústředí výsledky svého sběru, aby mohly být statisticky zpracovány.

Námel byl dosud považován za škůdce obilí. Vývoj však ukázal, že může být dobrodincem lidstva, je-li správně užíván a je-li ho dostátek. Sběr hub se tedy nemusí omezovat jen na plodnice dosud sbírané; může se rozšířit i na sklerocia námele ve prospěch nás všech.

Výstavou 180 let činnosti Král. české společnosti nauk (1771—1951) se zápisníkem v ruce — po stopách vývoje české vědy mykologické.

Quelques notes sur l'évolution de la science mycologique tchèque prises à l'Exposition consacrée au 180e anniversaire de la Société royale tchèque de sciences (1771—1951).

Za úctyhodnou dobu 180 let svého trvání vykonala úctyhodnou práci vědecká společnost, založená r. 1771 pražskými učiteli nového směru, které seskupil kolem sebe osvěcený přírodovědec Ignác Born (žil 1742—1791), za účelem pěstování matematiky, vlastivědy a přírodních věd. Vydáváním vědeckých a poučných spisů plnila zprvu soukromá, později veřejnoprávní společnost úkoly Akademie, čítající s počátku deset členů, kterýž počet byl s přibývajícím úkoly rozšířen na třicet.

Ignác Born projevil na svou dobu pokrokové, nepochybně zednářské smýšlení ve svém satirickém protiklerikálním spise o rozlišení řeholníků podle soustavy Linnéovy (Augšpurk, 1783). Ale již r. 1794 klade Fr. Hartig za podmínku přijetí hodnosti protektora Král. české společnosti nauk (v dalším: KČSN), aby její členové se zřekli zednářství. Nicméně uchovala si KČSN pokrokový ráz a soustřeďovala přední vědecké pracovníky různých světových názorů. Pro KČSN jest pochopitelně cti, že jejími členy byli muži zvučných jmen: Pelcl, Dobrovský, Jungmann, Palacký, P. J. Šafařík, bratři Preslové, J. E. Purkyně, F. L. Čelakovský, Erben, Tomek, Gebauer, Vejvodský, Niederle, Barrande atd. K této a ještě mnoha jiným se hlásila výstava 180 let činnosti KČSN, uspořádaná r. 1951 v Umělecko-průmyslovém muzeu v Praze. Jako zvláštní ozdoba KČSN byl zde oceněn její dlouholetý člen Dr. Zdeněk Nejedlý, té doby ministr školství, věd a umění, mimo jiné laureáty státních cen, jako Hrozný, Bydžovský, Kettner, Heyrovský, dále Z. Bažant, E. Čech, Fr. Slavík, F. K. Studnička a K. Šulc. S připomínkou, že KČSN má mezi svými zahraničními členy i sovětské učence, byl její postoj k přítomnosti vyjádřen slovy, že „povždy řízena ve své činnosti myšlenkou pokroku, usiluje i dnes o budování nového našeho života a řádu“.

Výstava ukázala, jak významný podíl měli členové KČSN na počátcích české novodobé literatury naučné a na rozvoji věd vůbec, čítaje v to z přírodních věd botaniku s mykologií. Někteří přírodovědci, ač vycházeli programově z regionálního zaměření, neodpíkali se ani zahraničních výzkumů a podnikli i cesty do zámoří, jichž vědecké výsledky vydali knižně, čímž zjednávali české vědě vážnost a uznání ve světě. Iniciativě členů KČSN vděčí za svůj vznik i Národní museum v Praze.

Byl to přírodopisec a doktor lékařství Jan Emanuel Pohl (1782—1834), autor botanických spisů „Tentamen florae Bohemiae“ (1809, 1814) a velkého obrazového díla „Plantarum Brasiliae icones et descriptiones“ (1827), jenž předložil KČSN r. 1816 návrh na zřízení přírodovědeckého musea v Praze a téhož roku vyzval přírodovědce české, aby pomohli budovat sbírku přírodnin. Jedním z hlavních zakladatelů Národního musea pak byl Kašpar hrabě z Šternberku (1761—1838), přírodopisec český. V muzeu tomto získal existenční základnu, jako kustos musejních sbírek, August Josef Corda (1809—1849), kryptogamolog a paleobotanik český. Corda byl ve skupině členů KČSN, jmenovaných členy Akademie ve Vídni při jejím založení. Velké mykologické dílo A. C. J. Corda „Icones fungorum“ vyšlo v šestém a posledním dílu r. 1854.

Z ostatních členů KČSN proslavil se v mykologické literatuře dobře známý Julius Vincenz Krombholz (1782—1843), profesor lékařství na Pražské universitě. Jeho současníky byli, kromě již jmenovaných, profesor přírodopisu Jan Kristian Mikan (1769—1844), účastník výzkumu květeny a hmyzu

v Čechách, autor nádherného díla „*Delectus florae et faunae Brasiliensis*“ I-IV. (1820—1825); Mikan převzal již r. 1799 při svém zvolení do KČSN pracovní závazek, že utřídí a popíše její sbírky přírodnin v Karolinu. Dále přírodovědec a fyziolog světového jména, univ. profesor Jan Ev. Purkyně (1787—1869), botanik Filip Max. Opitz (1787—1858) náležející k zakladatelům české floristiky, Jan Svatopluk Presl (1791—1849), profesor přírodopisu na vysokých školách pražských, a jeho bratr Karel Bořivoj Presl (1794—1852), řádný profesor přírodovědy a technologie, oba proslulí botanikové, autoři společného spisu „*Flora Čechica — Květena česká*“ (1819), J. S. Presl, usluhující o zpracování přírodních nauk v českém jazyce, vydal knihy „*Rostlinář*“ (1823) s obrázky, kolorovanými jeho sestrou, a „*Počátkové rostlinosloví*“ (1848). Bratři Preslové byli graduovanými doktory lékařství.

Ve druhé polovině 19. století počal působit na universitě Pražské profesor Ladislav J. Čelakovský (1834—1902), vynikající botanik, jenž od přírodní filosofie německé přešel k darwinovskému evolucionismu a zabýval se také houbami. V jeho práci na universitě a taktéž v KČSN pokračoval botanik Josef Velenovský (1858—1949), novodobý klasik české mykologie, z jehož péra vyšla vědecká díla, na př. „*České houby*“ (1920—22), „*Monographia discomycetum Bohemiae*“ I, II. (1934) a naposledy „*Novitates mycologicae novissimae*“ (1947). Na doporučení prof. Velenovského vydala KČSN, jak známo, r. 1911 svým nákladem první vědeckou práci Františka Smotlacha „*Monografie českých hub hřibovitých (Boletineí)*“, ve které byl u nás poprvé rozvinut problém symbiosy vyšších hub (makromycetů) s rostlinami.

K doplnění naší reportáže přišel jako na zavalitou článek laureátka státní ceny F. K. Studničky (Lidové noviny I. VIII. 1951), podle něhož moravský zoolog a histolog Karel Šulc narozený r. 1872 ve Dvoře Králové n. L., uveřejnil svého času ve Věstníku KČSN první pojednání o dědičné symbiose hmyzu s kvasinkami (saccharomycety) a jeho objevu t. zv. „*mycetodů*“ byla přiznána r. 1913 světová priorita.

Z toho všeho je patrné, že KČSN si zaslouží, aby bylo vzpomenuo jubilea její činnosti také v odborném tisku domácích i zahraničních mykologů, botaniků a biologů vůbec.

Ing. F. Šafr:

Houby a pavouci.

Les champignons et les araignées.

Na podzim, když nastanou noční mrazíky, deště a případně napadné snh, ustane v lese téměř život okřídleného hmyzu. V lese je ticho. Ale mnohý by se mýlil, že všechny mouchy, komáři atd. vyhytnuli. Stačí jen najít nějakou houbu, jejíž plodnice se pěkně ukrývá v mechu, třeba i pod sněhem. Těch hub je ovšem poskrovnu, jsou to hlavně holubinky, zejména h. kolčaví, sem tam zelinka neb havelka či nějaký tuhý pavučinec. Právě pod plodnicemi h. kolčaví se vždy dost života. Několik drobných much či jiné okřídlené havěti, ale vždy pavouk větší neb menší. Jde tu hlavně o příslušníky čeledě slíďáků, různých druhů. Tu a tam i sklípkaní, hlavně v teplejších polohách. Jsou to potulní tvorové, nestaví pavučiny, někteří loví hlavně v noci. Tito pavouci vytušili a zkušenostmi nabytými v mnoha generacích se přizpůsobili vyhledávat úkryt pod klobouky hub, kde najdou nejen sucho a klid, ale i velmi výdatnou kořist. Tímto způsobem si tyto potulní rytíři z rodu pavouků prodlužují dlouho do podzimu svoji nutnou existenci. Je to znamenitý příklad, jak zevní biologické podmínky ovlivňují život tvorstva. Vezmeme-li na pomoc dialektiku, usoudíme, že mohou pavouci na svých chlupatých tělíčkách přenášeti i výtrusy hub. Pavouk mění svého hostitele a tak by se dal i vysvětlit hromadný výskyt holubinky kolčaví na některých stanovištích. Tak můžeme i přijít k závěru: je-li letos dost pavouků slíďáků v lese, bude dost holubinek příští rok! Mám právek za to, že slíďáci hrají významnou roli v rozmnožování těch hub, jejich plodnice v mnohých případech se ani neobjeví nad povrchem, takže nemají možnost, aby vítr rozšířil jejich výtrusy.

Barva podhoubí u velkých hub.

La couleur du mycélium des grands champignons.

R. 1950 jsem Vám, p. profesore, přednesl myšlenku, že barva myceliových vláken velkých hub může mít pravděpodobně více barev. Vidíme na něm sice téměř vždy barvu bílou, pokud je viditelná, ale shodou okolností jsem přišel při kopání protipožárního příkopu na mycelium žluté. Tento nález mně vlastně na svrchu uvedenou domněnku přivedl. Letos vzpomněl jsem si na tento problém v červenci, v lesích opatovských. Kolem mne bylo množství růžovek a šedivek. Byly mladé i staré, v rozkladu. Podryl jsem nožem nejbližší velkou růžovku a vyjmul jsem ji i s hlínou. Na patce trouchnivějící růžovky byly chuchvalce země prorostlé žlutými vlákny. Zaryl jsem hlouběji a opět jsem vynesl hrudky země spleené žlutým podhoubím. Vzpomněl jsem si na nález prvý a uvážil i to, že je to i místo, kde se těmto Amanitám daří. Položil jsem si otázku, zda není žlutým právě jen podhoubí růžovek? Pro jistotu jsem vyryl další růžovku, avšak tam již žlutého podhoubí nebylo, jen slabě pozorovatelné bělavé. Přezkoušel jsem tedy ještě řadu jiných plodnic, růžovek a potom i šedivek, ale žlutého mycelia jsem již nenašel. Až zase pod starým hřibem borovým jsem zjistil mycelium s nejasně žlutou barvou. Prohlédl jsem tedy lázka nalezených hřibů a křemenáčů, ale opět jsem již na žlutou barvu nepřišel. Rovněž tak pod některými holubinkami. Všude bylo jen podhoubí bílé nebo bezbarvé, čili nepozorovatelné. Proč někde je žluté a proč jinde není? Prozatím soudím, že žlutým je podhoubí vyložené, resp. to, které již oddumívá a je patrně napadeno hnilobou působícími organismy. Zde je potřeba mikroskopu. Budu úkaz sledovat dále a pošlu o něm zprávu.

Pozn. red.: ČMS a MÚ mají dva mikroskopy k dispozici pro naše lidové a úspěšné výzkumníky. — Barevnost podhoubí souvisí asi někdy i s barvou plodnic a je pak vlastností druhu. *Boletus piperatus* Bull. má dole na nožce vždy podhoubí žluté, které se v nápadných vláčknech (provazcích) rozbíhá do země. Je to podhoubí plodonosné, jež vidíme také na př. v r. *Scleroderma*, *Itthyphallus*, a p., kde je však bílé. Vlastní růstové podhoubí složené z vláček tenkých, jen mikroskopických, nevidíme (jen mikroskopem), nebo v bělavém nádechu. Je bezbarvé, avšak barvy nabývá, kdy se spojuje více vláken v pavučinu nebo provazce. Jak je zbarveno podhoubí u *B. piperatus* Bull. ve své jednoduché formě? To by bylo možné zkoumati nejen pod plodnicí houby, nýbrž i u klíčícího výtrusu. Od října začne náš mikroskopický kurs (hlaste nýbrž i u klíčícího výtrusu. Od 15. X. t. r. začne náš mikroskopický kurs (hlaste se do něho!)

Smotlacha

Fr. Probošt:

Houbová flora v opočenských lesích.

La variété des champignons de la forêt d'Opočno.

Lesy státní lesní správy Opočno nám poskytují rozmanitou houbovou floru, neboť velmi pestrý geologický podklad způsobuje, že při stejné nadmořské výšce se shledáváme s velmi rozmanitou mykoflorou. Lesy na diluviálních písčitých náplavech jsou většinou borové s význačnou houbovou florou. *Boletus badius*, *B. variegatus*, obyčejný zjev je *Paxillus involutus*, *Polyporus ovinus*, okolo starých borovic roste *Sparassis crispa*, z rodu *Russula*: *R. integra*, *nigricans*, *rubra*; z rodu *Scleroderma*: *vulgare* i *verrucosum*. Rod *Lactarius* je zastoupen: *rufus*, *necator*, *piperatus*, ve vlhkém mechu *L. helvus*; z muchočůrek: *Amanita citrina*, *porphyrea*, *spissa*; mezi borůvkami je hojná *Amanitopsis vaginata*, var. *fulva*, hojnou je *Rozites caperata*. Hojnou je *Cantharellus cibarius* a na pařezích se objevuje *C. aurantiacus*, roztroušené *C. umbonatus*.

V borech najdeme po celý podzim oblíbené zelinky (*Tricholoma equestre*) a havelky (*Tricholoma portentosum*).

Chudší houbovou květenou mají Bory bolehošťské. Území toto vyznačuje se výhradně půdou písčitou, která zejména v oddělení ledečském je čistá a suchá a přechází dokonce místy v písek létavý.

Houbová flora ve smíšených porostech je velmi zajímavá. Tak v polestí Bolehošť, pod Křivinou, oddělení 77 a² je nestejnověký smíšený porost, který nám zanechala minulost. Složení porostu: jedle 0,4, smrk 0,2, modřín 0,1, buk 0,1, dub, habr, klen — zde najdeme zlatožlutý *Boletus aëreus*, hojná je *Amanita viridis*, *Craterellus cornucopioides*; místy je *Inocybe rimosa* a zvonovka *Nolanea cetrata*; hojný je *Boletus luridus* a jemu podobný *B. erythropus*. V pozdním podzímku vyrostl se spousta helmovek: *Mycena vulgaris*, pura, z podzimních druhů je to *Mycena epipterygia*, jež má citronově žlutý třeň obalený tuhým slizem. Pod duby je *Mycena adonis*, drobounká a překrásná houbička.

Na opukovém podkladě s příměsí sprašového materiálu je lesní oddělení Manství, v nadmořské výšce 360 m s tímto složením porostu: smrk 0,6 jedle 0,1, dub 0,15, buk 0,05. Obyčejným zjevem tu je *Boletus elegans*, vzácně *B. appendiculatus*, zvaný jedlovákem. Je hodně variabilní, *B. purpureus*, a j. Hojně se vyskytuje špička *Marasmius peronatus*, z holubinek *Russula cyanoxantha*, *R. heterophylla*.

Odlišný ráz mají lesy a tím i houby na slínu, jak je toho příkladem háj Halín u Běství a Chlum u Semcehnice, kde najdeme četné teplomilné druhy.

Vybrali jsme jen několik snímků z opočenských lesů, jež sahají téměř od Třebechovic až do Orlických hor k Olešnici.

ZDENĚK MORAVEC:

Vřeckaté v okolí dolu Nejedlý v Libušíně.

(Les Ascomycètes aux environs de la houillère Nejedlý à Libušín).

Rozprostírají se zde široké lesy, většinou borové a dubové, na opukvém podkladě, s význačnou teplomilnou květenou. Podmínky jistě příznivé i pro výskyt vřeckatých hub. Letos na jaře k tomu přistou-

Obr. 48. Destice chřypáková — *Disticia anclis* Pers. vyrostla na starém pařeze borovice. Sbíral a fotografoval na jaře 1951 v lese poblíž dolu Nejedlý v Libušíně Zdeněk Moravec.

pilo ještě příznivé počasí a výslednicí bylo, že jsem našel opravdu hojný počet hub. Nejzajímavější nálezy zde uvádím:

Nejprve bylo to počátkem dubna, kdy v travnatém příkopu silnice, probíhající lesem, vyrostly dva statné exempláře smrže rýhonohé (*Morchella ramosipes* DC.) o výšce asi 13 cm.

Několik dní na to jsem našel poblíž více plodniček kačenky náprstkovité (*Verpa digitaliformis* PERS.), u nás poměrně vzácně rostoucí.

Největším překvapením však byl pro mne objev destice chřapáčovitě (*Discina ancilis* PERS.) na starých pařezech borovic ve smíšeném lese. Tento druh destice je totiž znám pouze jako saprofyt 4.—5. stupně, zatímco tyto plodnice můžeme zaradiť do stupně 3. Po důkladné prohlídce celé části lesa jsem našel ještě několik pařezů, na nichž byla destice chřapáčovitá a pouze jeden exemplář rostl volně z půdy — humusu, to je tak, jak jsme zvyklí jej vidat.

Tuto zprávu o výskytu Ascomycetů končím ještě nálezem jedné houby v zdejších borových lesích dosti hojně. Je to chřapáč rýhovaný (jamkatý), (*Helvella lacunosa* AFZ.), který se zde objevil v druhé polovině června.

10. VII. 1951.

Dr. F. ŠMOTLACHA:

1. Hniložijnost u chřapáčovitých.

Le saprophytisme des Helvellales.

Na velkou biologickou zvláštnost destice (*Discina*), nalezené kol. Zd. Moravcem, upozornil jsem ihned, jakmile jsem zjistil její zvláštní saprofytismus. Ovšem je třeba zjistit, zda tu jde o typickou *D. ancilis*. Budiž však poznamenáno, že takováto hniložijnost vyskytá se také u ucháče obrovského — *Gyromitra gigas* (Krombh.) — a že ji u něho

Obr. 49. Ucháč podezřelý — *Gyromitra suspecta* Kromholz, jak vyrostl před časem ve sklepě v Budíkově našemu spolupracovníkovi Ant. Čáberovi. Kreslil Čábera, k reprodukci upravil Ing. Šmotlacha.

zjistil (viz o tom v ČČsH) na př. i náš spolupracovník Josef Urban. Je třeba při tom pátrat, zda různé způsoby hniložijnosti u zmíněných druhů hub nemají vliv na tvar plodnice, která u chřapáčů (Gyromitra) je tak proměnlivá. Tak ucháč, který náš mykolog Ant. Čabera sbíral svého času na jaře ve sklepe, byl pravděpodobně velikou formou ucháče podezřelého — *G. suspecta* Krombh. Viz o tom Smotlachův fot. Atlas hub. Hniložijnost ucháče obrovského a destice chřapáčové potvrdili také naši výzkumníci Josef Holčák a Fr. Malinák, kteří ve své myk. zahradě v Prostřední Bečvě na Moravě sbírali tyto druhy r. 1951 na jaře na hniјícím pařezu (ucháče) a vedle něho (destice).

2. Činitelé působící na růst a vytváření hubných plodnic. II.

L'influence de divers facteurs sur la croissance des champignons.

Proč nerostly v létě 1951 na Královéhradecku a patrně i na různých místech v ČSR a proč zase jinde rostly, podařilo se mi zjistit na základě pozorování letošních poměrů v lesích hradeckých a starých svých výzkumů.

Obr. 50. Choroš šupinatý — *Polyporus squamosus* (Huds.) (veliké plodnice) a troudník troudový — *Fomes fomentarius* (L.) (malý vlevo na kmeni) vyrůstají po prvních jarních deštích, které mají na jejich růst zvláště veliký vliv. Každý větší déšť dává nové plodnice (u ch. šupinatého) nebo zvětšuje již vyrostlé (u tr. troudového). Nalezl a fotografoval 3. 5. 1951 Vít. Knežfl.

Poznal jsem, že houby, na př. hříby smrkové — *B. bulbosus* Schff., jdou v lese za vlhkých let, jako byl r. 1950, na místa vyvýšená, nahoru na lesní příkopy, na svahy, ba někdy i na úpatí smrků a na pařezy. To činí i kozáky březové, nalezl jsem je v bažině i na pařeze březovém, destice chřapáčové —

viz články a obrázky Moravcův. Za suchých let však naopak jdou hříby (avšak i jiné houby) do vlhkých, prohlubín a příkopů a p. Po suchých letech rokem 1947 počínaje a r. 1949 konče, bylo podhoubí hřibů a jiných hub se-stouplé v nížinách, vlhkých a p. Avšak r. 1950 a začátek r. 1951 byl vlhký aspoň na horách, což způsobilo, že všude v lesích královéhradeckých a také jinde spodní voda vystoupila a způsobila, že lesní vlhkost, prohlubiny, příkopy, kde právě rostlo podhoubí hřibů a hub (hřibů obecných, kovářů březových a p.), r. 1951 růst podhoubí omezily. Hříby, podhoubí, nemohly se rychle přemísť do sucha (na místa sušší) a pokud se již dříve přemísť, znemožnilo tam růst plodnic zase letošní mimořádné srpnové a zářijové suchu. Hříby letos v září na Hradecku rostly jen na zcela malých plochách, t. j. na rozhraní mezi plochou silně vlhkou a silně suchou. Na horách, kde je rozdělení půdy vlhké a suché při stále zvýšené vlhkosti celkem stálé, rostly letos houby dobře. Hradečtí profesionální houbaři jezdili na ně do podhoří Krkonoš, hor Orlických, a Jizerských a vozili je na hradecké trhy dostatek i v srpnu a dlouho i v září, až nakonec suchu místy i tam zasáhlo.

3. Něco z mého studia hub v r. 1951. II.

Mes dernières expériences mycologiques.

Houby ohlodané v mládí na klobouku veverkami. Jizvy rozšiřují se růstem a regenerací, což činí je daleko většími, než jsou původně. Tak jsem to zjistil na př. 3. VII. 1951 na hřibu obecném (*B. bulbosus* Schff.) a 31. VIII. 1951 na kováři (*B. miniatoporus* Secr.), jež jsem sbíral v lese u Roudničky (Hradec Kr.). Na královéhradeckém trhu zakoupil jsem 21. VIII. pro pražskou výstavu

Obr. 51. Hřib obecný — *B. bulbosus* Sch. napadený chorobou řepicí, o níž byla již dříve řeč v ČCSH. Řepice zvětšuje a nadouvá hřib obecný (také kováře — *B. miniatoporus* Secr. jsem viděl jí napadeného) a zduřuje dole jeho třeň, který se pak nahře s kloboukem spíše zakrnělým stáčí. Na našem obraze, pořízeném V. Plachtou z Husince, vidíme jak řepice napadla hlavně jen spodek třeně u hřibu obecného a silně jej zduřila. Nahoru však tentokrát tolik nepokročila. I klobouk zůstal beze změny. Příčiny řepice (megalosy) — snad nedohub (*Hypomyces*) — nebyly dosud zjištěny. Smotlacha

krásné starší plodnice kováře. Byly okousány veverkou a jizvy zvětšeny zřejmě růstem. I do výstavy došly 24. VIII. kováře ohlodané veverkou (hříby pravé nerostou a proto jdou veverky na kováře). Hříby pravé (obecný, dubový, borový) a modráky (zvl. kovář, koloděj), bývají velmi často okousány

veverkami, které vyhledávají houby spíše mladší, dokud je dužnina jejich ještě tuhá a pěkně se veverkám hlodá. Starých plodnic (klobouků) si nevšímají. Pozoruhodné jest, že hryz veverek nezastaví plodnice ve vzrůstu. Ještě 27. IX. (přednáška) dostal jsem starého kováře ohlodaného za mlada veverkou. Jizvy byly silně zvětšeny.

Much, zelená na výstavě v Praze v září 1951 byla stále — až do konce září — obnovována a také na sběr posílána a donášena. Avšak postupně ji ubývalo. Nejvíce rostla v červenci a srpnu. Na Zámečku, na poli pod lipami sbíral jsem ji naposled 5. X. 51. Na výstavě v Hradci Kr. byla v jednom exempláři od 12. X. 1951.

Stručné pravidlo o houbách jedovatých. Žádná ani silně hořká ani silně palčivá houba není jedovatá. Všechny jedovaté, člověku opravdu nebezpečné houby jsou chutné, sladké a vonné. Kdyby páčily nebo byly hořké, nikdo by jich nejedl a neotrávil by se.

Houby kořenné jsou na př. lanýž francouzský, bělolanýž, pestřec, ryzec hnědý, vonný, měcháč a p. Obsahují mnoho kořených látek a proto je doporučuji jako pochutinu a koření, a nikdy ne jako jídlo z hub. Zejména to platí o pestřeci nazývaném lidově všeobecně lanýžem. (Zoveme jej proto nyní někdy také lanýžem, ale lanýžem kořeným.) Ten připraven ve větším množství jako jídlo, způsobuje otravu. Používáme jej dlouhá léta, ale jen v malém, jen jako koření. Podobně je tomu s ryzcem hnědým (*Li. helvus* Fr.). Ten také jen v malém! Voní a chutná jako maggi. A zkuste si maggi jako jídlo! Každé koření se bere jen v malém.

U obou druhů pesterců čili lidově u kořených lanýžů je třeba být zejména u mladých plodnic velmi opatrným, neboť snadno hnilí a to hlavně na svém velmi jemném povrchu. Často se stane, že tato hniloba zaschne a není skoro patrná, ale připraví li se tyto plodnice v jídle, na př. i v polévce ve větším množství, může tato hniloba, i když je zaschlá, působit dávení a průjmky,

Obr. 52. *Choiromyces meandri-formis* (Vitt.), bělolanýž, je houba lanýžovitá, bělavá, bramborové hlíze podobná, rostoucí u nás ve smrcinách a zvláště v jedlinách na těžších půdách při povrchu, takže se při chůzi člověkem i zvířeti snadno z půdy vyvrací. Proto se i dosti dobře hledá. Je to houba velmi kořená, silně vonná, koxoxová. Vůně její stává se později až nepříjemnou. Používáme ji jen v malém, jako koření. Foto Hollegcha. Viz jeho článek na obálce. Napsal Sm.

čili působit otravně. Jsou tedy u pesterce dva prvky, které mohou působit dojem otravy, t. j. zaniklá hniloba, na př. také u pesterce úderem nebo slápnutím poškozeného, a pak množství kořených látek, které může působiti škodlivě, když se pesterců vezme mnoho. O tom byla již řeč nahoře.

Mnoho plodnic neběžného druhu, snědených najednou, na př. smažených, a zvláště hub kořených, způsobuje nepravou otravu. Tak mi jeden z návštěvníků výstavy v Hradci Kr. sdělil „otravu“ pestřecem. Dva mladí houbaři usmažili si větší množství pesterců a snědli je. Bylo jim pochopitelně nevoľno.

Stálá výstavka hub na železniční stanici.

L'exposition permanente de champignons à la station de chemin de fer.

Za své návštěvy v obci Žďirci n. Doubravkou, okr. Chotěboř, před 3 roky byl jsem překvapen pěknou výstavkou hub na peroně tamního nádraží. Dověděl se, že výstavku pořádá přednosta tamní stanice p. Bílek, vyhledal jsem ho, abych vyměnil s ním houbařské zkušenosti. Lesy v okolí Žďirci znal jsem částečně z dřívějších letních pobytů. P. přednosta ukázal mi několik desítek štítků se jmény a údajem jedlosti hub, které do srpna již vystavoval. — Z článku, uveřejněného v Mykol. sborníku, seš. 1., na str. 41, seznávám, že p. Bílek je vytrvalcem a výstavu udržuje dosud. Získává si tak velkou zásluhu o popularisaci hub v oblasti mezi Hlinskem, Chotěboří, Přibyslaví a Žďárem.

Pro úspěšnou výstavku na nádraží ve Žďirci n. D., kterou má pořádající u ruky, jsou tam velmi příznivé podmínky, kde má možnost zkušený houbař, jakým p. Bílek je, své znalosti dobře uplatnit. Sám les, který je jen asi 300 kroků nad nádražím, dodává dosti čerstvého materiálu. K tamní stanici dráhy spadají 3 městysy: Křížová (dříve „Krucemburk“), Vojnáč Městec a Borová (rodiště Karla Havlíčka), do nichž je spojení autobusy, právě tak jako do rekreačního střediska Českomoravské vysočiny Škrdlovic pod Žákovou horou (809 m) s největším rybníkem vysočiny, zvaným Dářko (600 m n. m.), kde vzniká řeka Sázava. Trať z Pardubic přes Žďirec do Havlíčkova Brodu je více méně lokálka (za Rakousko-Uherska jezdily tamtudy přímé vlaky z Liberce až do Vídně), takže vlakové jízdy jsou závislé na dochvilnosti dálkových vlaků z Prahy jednak přes Pardubice, jednak přes Havlíčkův Brod na jiho-východ. Tím vzniká u vlaků někdy nezbytné čekání. Prostřednictvím výstavky na peroně stanice Žďirec—Křížová mají možnost obohacovati své houbařské znalosti i cestující obyvatelé širokého okolí (do nejbližšího města Chotěboře je vzdálenost přes 10 km), nanejvýš jmenovaných 3 městysů, v jichž blízkosti jsou rozsáhlé lesy. (Věděl jsem nejbližší zalesněný rozsáhlý vrch Babylon, přes nějž vede turistická stezka z Hlinska přes Borovou k Žižkově mohyle a do Přibyslaví. S. č. budila ve Žďirci obdiv skupina 5 rostlých zdravých hříbů smrkových v celkové váze 3,60 kg, kterou jsem našel 27. října 1945 pod vrchem Babylon u N. Ranska). — Mám zato, že p. Bílek již nenalézá ani v blízkém lese „Hati“ tak bohatou kořist čechratek podvinutých, jako když jsem kdysi mu na ně chodil já sám, a že tamní houbaři „přišli jim na chuť“; neboť podvínky naložené v octě vyrovnají se naloženým hříbkům. Pro zajímavost možno poznamenati, že ve Žďirci n. D., kde sbíhají se asfaltované silnice z Prahy, Brna, Tábora, Svitav a Hradce Král., končila válku armáda sovětského maršála Malinovského, zaskočivši tam hitlerovské žoldnéře — pod vedením nejdříve bojujícího německého generála Schörnera — přecházející od Brna ku Praze. Obec Žďirec n. D. přinesla poměrně nesmírnou oběť našemu osvobození.

Jsem jist, že p. přednostu stanice v této zajímavé vesnici při svém poměrném mládí docílí ještě mnoho úspěchů při své houbařské propagaci na Českomoravské vysočině, zejména bude-li získávati podporu cestujících obecnostva donáškou hub málo známých a bude-li při výstavce vykládati i Časopis čs. houbařů, po případě i jiné houbařské publikace. — 18. IV. 1951.

b) Výzkum základní a všeobecný.

RNC Jiří Hlaváček:

Rosolovec ryšavý.

Guepinia hellvelloides Fr.

Syn.: *Guepinia hellvelloides* Fr., Quél., Gill., Rea, Neuhoﬀ; *Guepinia rufa* Pat., Bres., Bourdot et Galzin; *Tremella hellvelloides* DC, *Tremella rufa* Pers.; *Gyrocephallus hellvelloides* Keissler, Ulbrich, *Gyrocephallus rufus* Brefeld,

Sacc., Masse, Smith.-Rick., Lloyd, Killer, Ramsbom; *Phlogiotis hellvelloides* Martin, *Phlogiotis rufa* Quel.

Zajímavá hubka, o jejímž druhovém ohraničení a pojmenování se mykologové dlouho nemohli dohodnout,¹⁾ jak o tom svědčí již rozsáhlá synonymika.

Plodnice 5—10 cm vysoká, 3—5 cm široká, lopatkovitá nebo jazykovitá, později ouškovitá, nepravidelně přehnutá, až nálevkovitá, až k třeni rozčísnutá; různě červenavá, oranžová, lososově červená, masová karmínová, až červenohnědá, s okrajem nepravidelně zprohýbaným, často podvinutým. Vnější (spodní) strana pokrytá rouškem výtrusorodým je hladká, někdy žebrovitá, někdy slabě lesklá nebo výtrusy poprášená; vnitřní část hladká, matná, někdy na okraji lehce plstnatá. Třeň obvykle excentrický, dutý, kanálovitě vyhloubený, na bási obvykle s bílou plstí mycelia. Trama plodnice asi 2—4 mm široká, pevná, pružná, ve třeni chrupavčitější, bez chuti, vůně houbové. Výtrusný prach bílý. Spory bezbarvé, hladké, úzce elipsoidní, 10—12×4—6 mm. Hypobasidie vejčité — ellipsoidní, dvoudílné (3, 4-dílné) s masově nebo okrově zabarveným obsahem, 12—16×9—12 mm; epibasidie úzké, se zřetelnými sterigmaty, 20—48×3—4 mm. (Mikroznaky dle Neuhoffa.) Vyskytuje se houfně v humusu vlhkých smrkových horských lešů s vápencovým podkladem. Vyrůstá asi na dřevě zahrabaném v humusu, podléje se tak na rozkladu dřeva v přírodě. Plodnice se vyskytují jednotlivě, nebo navzájem srostlé.

V Československu byl zjištěn, pokud je mi známo: Tisovec — V. Vraný 1926, Karpaty u Hčky Terešvy — Veselý 1932 (Veselý — Čsl. houby 1946), Dolní Štubňa u Štubň. Teplic (okres T. Sv. Martin), Bělá pod V. Rozsnícem Turanský potok mezi M. Krivánem a Chliebom (1400 m) — Fr. Maloch (ČCH XII 1932, str. 70), Hořice na Šumavě, Orlické hory u Kostelce n. Orlicí — Smotlacha (Přehled hub 1936), Vsetínsko — Pospíšil²⁾ Vlárský průmysk — Šmarda (J. Jedlička, Bot. listy III., str. 51, 1950), Vysoké Tatry — Buchs Liebenthal (Neuhoff: Pilze Mitteleuropas — 2), Liptovské hole pod Roháčem, Vysoké Tatry u Kežmarku. Spišská Nová Ves v soutěských potoka Kysel v Hrabušických roklich — Plcbauer, Štramberk, Jedlička (J. Jedlička, Bot. listy III., 1950, str. 51). Od Spišské Nové Vsi jej podle Jedličky uvádí Kalchbrenner a z kežmarského a spišsko-novovesského lesa Hazslinsky. V srpnu 1950 jsem jej nalezl hojně ve Slovenském ráji (vápenec) v trojúhelníku Vernár—Dobšiná—Spišská Nová Ves; tak na břehu Bieleho potoka na „zelené“ pod Kláštoriskem, u nádrže pod Glacem, v malé Sokolové dolině a před Ztratenou. Rostl v bohatých skupinách ve vlhkém mechu v trávě společně s *Lepiota cristata* Fr. a druhem *Exillia*, kterou jsem určil jako *Exillia Mougeotii* Quel. — 30. IX. 50.

Hřib (klouzek) tridentický — B. Tridentinus Bres. Svoji téměř třicetiletou zkušenost, kterou jsem již tehdy sdělil redakci ČČSH, že klouzek tridentický roste pod Douglasovými jedlemi, potvrzují znovu: Pod Douglasovou jedlí roste podle Smotlachy forma, trochu od formy typické, která roste pod modřiny a kterou Sm popsal ve svých Bořetinech r. 1909—11, odlišná. U nás do objevuje a sezónně často ve spoustách, ovšem jen tam, kde je douglaska; kde není, tam ani pod modřiny neroste vůbec. Frant. Matoušek

Pozn. Dodatečně jsem zjistil, že i můj loupák tridentický (*B. rufescens* Sm), rostl pod modřiny a obvyčejnými jedlemi. Možná, že patří vůbec k jedli.

Smotlacha

Prosím o určení holubinky, kterou jsem našel na Rýchorách u Trutnova ve výši 800 m ve smrkovém lese. 20. VII. 50. Em. Humňal

Pozn. poradny: Jde o v různých odstínech červenou, dosti velkou, lesklou holubinku bažinnou — *R. paludosa* Britzm., která roste v letních měsících v našich jehličnatých leších na vlhkých mešinách ve velkém množství. Je to dobrá chutná houba. V ČČSH psal o ní svého času K. Kudrna, nazval ji holubinkou jahodovou — *R. fragaria* Kudr. Tu by měl každý znát a sbírat. Smotlacha

¹⁾ Další synonyma a pojednání o nomenklatorickém sporu o název *Guepinia* viz v „Pilze Mitteleuropas“ Band II., Gallertpilze od V. Neuhoffa, seš. 7., str. 49.

Závojenka štítová (*Entoloma clypeatum* L.), podtrnka.

Na svahovitém břehu pod zahradou, na němž rostou dorance a švestky (občas vyráží z kokenů odnože těchto stromů — které odsekávám a některé v zemi tří), vyrostly v květnu 1948 po prvé tři plodnice „podtrnky“. Všechny vyrůstaly z místa, v němž byla vykopána odnož švestky. Každá rostla samostatně. Jedna z plodnic byla ještě mladá, druhé dvě již vyvinuté. Pokusím se je popsat:

Klobouk nejmladší plodnice byl zvoncovitě vyklenutý, kuželovitý s obkým vrcholem, v dolní části 4.3 cm v průměru, výška kužele 3.7 cm. Klobouk byl špinavě nestejněměrně šedý, hladký, lesklý. V místech otlacených za růstu plodnice, vmíchalo se přibarvení do hnědava. Třeň byl dlouhý, poněvadž podtrnka si musela z důlku na vzduch raziti dlouhou cestu, to jest cestu delší než se děje za normálních podmínek růstu. Byl stejnoměrně silný — 1.8 cm, ani na své spodní části neztluštělý. Při tlaku na třeň se strany se podélně podle vláken rozštěpil. Příčný řez ukazoval, že třeň byl stejnoměrně nabitý houbovou dužninou. Při řezu vznikalo jakési zavrznutí, jaké bývá pocítováno na řezu mladé pýchavky. Byl výrazně bílý. Lupeny až 8 mm široké, tenoučké, pevně s kloboukem spojené, jakoby v něj vrostlé; byly velmi husté, někdy na okraji zubaté s docela nepatrnými zubatými výběžky. Ke tření se sbíhají, ale nesplyvají s ním poněkud, naopak jsou od něho odstouplé, u něho vykrojené. Výtrusy jsem nezkoumal.

U starších plodnic byl klobouk zprohýbaný, na temeni rozpraskalý a v jedné své části popraskaný, jinak láločnatý, jako u májovky; jeden byl ke tření přiléhavě přitulený, sousední zato nápadně odstálý. Třeň byl zkroucen v několika oblouků, poněvadž měl v cestě různé překážky. Byl po napřímení 6 cm dlouhý, krásně bílý, lesklý, na tlak dosti pevný, vláknitý se v něm jevila jakoby srostlé hedvábné. Lupeny byly od výtrusů cihlově červené. Klobouk i třeň voní s příchutí houbovým. Také chuť je houbově lahodná, houba nečpí, nepálí, za syrova ochutnávána působí jen zcela nepatrné podráždění sliznice mezi rty a na hrotu jazyka.

Smaženice z těchto tří podtrnek chutnala. Těším se na příští léto.

Pozn. red.: Jméno *závojenky* utvořil Bezděk, soudě, že plodnice tohoto druhu podobají se často celkovému závoji (nebo plášti tvaru haveloku). Linné pojmenoval ji *štítovitá*, protože v dospělosti podobá se klobouk štítu římského vojína. Pro svůj růst v sadech nazývá se místy lidově *sadovka*. Roste však i pod trnkami, proto *podtrnka*. Je popsána v II. díle mého fotogr. Atlasu, který je již napsán. — Sm.

Muchomůrka Vittadiniho, kterou jsem loni a letos v tutéž dobu (30. 7. 1951) našel v bukovém lese u Ždánic na Kyjovsku, marně hledám od té doby, ač bych ji rád poslal prof. Smotlachovi do jeho vědeckého ústavu a na výstavu. Stanislav Pěnčík

Náš spolupracovník poslal v srpnu pro výstavu krásnou zástilku: hřib hlohový, královský, kamenný, bronzoový atd. Patrně má jeho „mykologická zahrada“ houby opravdu pozoruhodné. Smotlacha

Koloděj lípový — B. luridus Schff.
Posílám k určení hřibovitou houbu, kterou jsem našel pod lipami, javory a p. na stráni u Vltavy v Kralupech. 21. VII. 50. Josef Vlach

Pozn. poradný: Houba je koloděj lípový — *Boletus luridus* Schff. Roku 1951 v červenci rostly koloděje dubové, lípové i lískové hojně. Sm

Hřib příživný roste letos na Rychnovsku. Zpráva příště. Jar. Mandlík

Také na naší výstavě v technice v září 1951 byl hřib příživný (*Bol. parasiticus* Bull.) hojný. V. Novák

Hřib sadní roste v rozmanitých formách (tmavý, hnědý, i světle žlutý), pod starými mohutnými lipami u rybníka v Jablonné pod Ještědem. Sbíral jsem je tam letos (1951) v srpnu. Je to v pohraničí. Je zajímavé, že tam modráky: kovář, koloděj sadní vůbec nejsou sbírány. Miloslav Langer

Zvláštní nález muchomůrky růžové.
V krčském lese našel jsem 14. 7. 1948
ve smíšeném lese na jižním svahu

asi 2—3 dny starou muchomůrku růžovou, jež měla vrch bleďší růžový,
ale lupeny silně růžové do červena.
Boh. Matas

c) Ekologie. Kdy, kde a proč houby rostou. Vliv prostředí.

Dr Rudolf Kuthan:

Rostou spatřené hříby?

Rostou. Proč by nerostly, když rostou dokonce i po doteku? Sděluji zkušenost svého bratra, který po přečtení článku R. Kovandy (ČCSH, seš. 1.) učinil za svého pobytu v Konstantinových Lázních, kde houby v srpnu silně rostly, tento pokus: V známém cípu lesa našel hřib, a když ho vyňal, odhrábl sousední kopeček a pod ním se objevil drobnější hříbek. Odhrábnutou vrstvu na něj — doslova — přitiskl a nyní byl zvědav. Druhý den byl hříbek nad povrchem a na „starého“ známého se vesele usmíval. Jsem tedy přesvědčen, že všetečný pohled, ba ani dotyk vzrůstu houby nevadí, ale nedočkavým očím houbařovým se ovšem zdá, že spatřená houba již neroste. Ale toto zdání je čirý klam. Věc se má nejspíše takto: Plodnice hub vyráží z půdy, ale v dalším vzrůstu pokračuje již jen pomalu, denní přírůstky jsou jen nepatrné. A tak se přirozeně zdává netrpělivému nálezcí, který se vrací na místo nálezu zpravidla již druhý den, že se houba ve svém vzrůstu zarazila. Správnost tohoto výkladu mi bezděčně potvrzuje Marie Richtrová, která v článku „Přestanou houby růst, když je lidé užítí?“ (ČCSH, seš. 2.) se dozrává: „Také jsme byli zvědaví, zdali do druhého dne povyroستou. Ale nepovyroستly.“ Přírozené, neboť denní přírůstek je nepatrný.

Fr. Steinbrenner:

Proč houby nerostou, když je člověk uvidí.

Byl jsem až do loňského roku přesvědčen, že hlavní příčinou zastavení růstu vyrazejších plodnic hřibů nebo křemenáčů, je porušení podhoubí krokem houbaře, ale příhoda z loňska zviklala toto přesvědčení.

Byli jsme na několikadenním výletě a jednou utábořili jsme se na lesním paloučku. Postavili jsme si stan pro 4 osoby. Kdo stavěl stan, ten ví, kolik kroků nutno udělati kolem vyhlédnutého místa, kolik padne ran do kůlů na přivázání stanu a jak se udupe okolí. Zkrátka otřesů půdy, které by byly s to porušit mycelium hřibu, bylo více než dost. V okolí stanu nebylo žádných hřibů. Jaké bylo však naše překvapení ráno. Našli jsme asi 2 m od stanové stěny statného hřiba a kousek dále 3 menší. Dali jsme se do hledání a zkrátka jsme měli skoro 3 kg zdravých hřibů. Jak to vysvětlit? Podle mého mínění bylo tomu asi tak: Je známo, že plodnice hub rostou poměrně rychle. Den před našim tábořením byla silná bouřka s vydatnou sprškou. Půda byla prohrátá a noční teplota neklesla pod 14 st. C. Byly tedy dány podmínky pro vzrůst podhoubí. Rostlo-li toto z hloubky asi 20 cm, pak otřesy půdy, pokud je způsobily naše kroky, nebyly tak silné, aby mohly porušit podhoubí. Plodnice mohly tedy z něj nerušeně vyraziti! Jindy zase jsem našel asi ½ m od místa, kde jsem den před tím sbíral hřib, hříbky nové, takže předpoklad o otřesu půdy krokem, nebo kymácení se stromů, nutno omeziti potud, že by to platilo pouze pro hříby, které vyrazily již na povrch země a nikoli však pro hříby, které sice již rostou, ale dosud je není vidět. Nad povrchem země vyrostlá, tedy viditelná plodnice má již značnou váhu, podléhá chvění, a krokem rozechvěná přetrhne jemná vlákna mycelia. Tím by se dala vysvětlit naše otázka. V ostatním odkazuji na články R. Kovandy v Mykol. sborníku, roč. 1951, seš. 1. Opava 10. IX. 1951.

Pozn. red.: Tímto končíme rozpravu našich vědeckých pracovníků a lidových výzkumníků, o známé otázce — kterou jsem na svých přednáškách od r. 1909

na dotazy mnohokrátě vysvětlil, a o níž bylo i v našem listě již dříve několikrát psáno. Nejde tu jen o vyvrácení staré pověrečné domněnky, nýbrž o biologické a ekologické vysvětlení zajímavého zjevu. Vysvětlení podáme v příštím čísle. Kdo ještě víš něco k tomuto tématu, sděl to laskavě redakci, Smotlacha

Zdeněk Borský :

Moje poznámky

k článku p. Bulíře o vlivu sběru hub na výskyt.

Moje zkušenosti jsou zatím ještě krátkodobé, ale přesto markantní.

V borových lesích nad údolím Třemošenky u Plzně se dříve vyskytovala havelka a zvláště zelenka ve velkém množství. Kdykoli máti chtěla tuto houbu, šel jsem najisto. Později, t. j. ve válce, když o houby byl větší zájem, bylo stále těžší ji nalézt, a to i v době, kdy obyvatelé chat na houby nechodili. Ještě ve větším množství než zelenka vyskytoval se tu pod vejmutovkami klouzek bílý (považuji za lepší jméno než klouzek Boudierův) — někdy se to na zemi běhalo zdálky v celých plochách. Nebyl sbírán. Ve válce ho několikrát obchodnice s houbami úplně vyřezala a tak již v r. 1944 našel jsem jen ojedinělé plodnice a v r. 1945 na jednom nalezišti jsem vůbec za celou sezónu klouzek nenalezl. Pokud jde o zelenku, která byla velmi hledaná, připustil bych ještě normální vysbírání, ale klouzek, jak opakují, od místního obyvatelstva sbírán nebyl.

Na rozdíl od poznatků p. Bulíře vymizely tady houby po důkladném sběru v několika letech. Ovšem bylo by třeba zjistit, zda vymizení bylo trvalé, bohužel od r. 1946 jsem v Nejdku a do lesů u Třemošné a České Břízy jsem se nedostal. Uvažuji také o možnosti, že některé houby lze ohrozit stálým sběrem více, jiné jsou houževnatější. Hřib obecný sbíral jsem v malém lesíku smrkovém (stále dosti vlhkém) pravidelně rok co rok asi 6 let — a nevyhubil jsem ho. Je vidět, jak je patrné z otištěných článků, že zde možno provádět sběr i 20 let.

Za suchého roku 1947 nabyt jsem několik zkušeností o vlivu sucha na růst hub. Pro nedostatek místa v tomto ročníku ČCSH sdílím je až v r. XIX.

Rudolf Štátný

Posílám mykol. ústavu (Záměček, Hradec Kr.) prof. Smotlachovi ke kontrole srostlicí kozáka březového a ryzce šeredného — *L. turpis* (Weinm.). Nalezl jsem ji 5. IX. 51 pod břízami v lese u Třebechovic. St. Cejnar

Pozn. red.: Dávno jsem zjistil, že *L. turpis* (Weinm.) roste nejen pod smrky a borovicemi, nýbrž že má dokonce i zvláštní formu pod bříza-

mi. Oba druhy rostou tedy v symbióse s břízami a podhoubí jejich, často rostou hromadně, ba někdy v tak úzkém spojení, že může dojít ke srostlicím. Smotlacha

Kostelec n. O. Houby, které u nás na jaře a v létě rostly, přestaly v září téměř úplně pro sucho. Článek „Houby jako léčivo“, je odložen do příštího ročníku. G. Turynek

Jablonné n. O. Jsem v plné činnosti, ale v září houby letos nerostou. Svůj článek „Žemlička“ odkládám na příště. V. Nepokoj.

d) Mykoflora. Mykologické rezervace, zahrady, mapy.

Jos. Otruba :

Houby olomouckých ulic.

Třída Míru v Olomouci je vysázena po obou stranách břízou bílou a pýřitou. V trávníku pod jejich korunami a na blízkých mezích budily v srpnu 1949 a 1950 pozornost kolemjdoucích skupiny bílých chlupatých hub, které tam dříve nerostly. Jde o ryzce chlupatý — *Lactarius pubescens* Fr., houbu u nás poměrně vzácnou, pozorovanou jen několikrát. Ve zmíněné aleji ho bylo jako naseto. Jednotlivě se objevil i pod staršími břízami na hřbitově.

Podobá se ryzei kravskému — *L. torminosus* Schff., od něhož se liší kloboučkem bílým nebo narůžovělým a nepásovým, třením velmi krátkým a beze skvrn. V okolí Olomouce byl pozorován na pěti lokalitách, vzdálených od sebe mnoho km, vždy pod staršími břízami, na něž je biologicky vázán. Společně s ním rostla tu v menších skupinách čechratka — *Paxillus involutus* Batsch. a pestřec — *Scleroderma vulgare* Horn. I v městských ulicích a alejích lze tedy nalézt pozoruhodné houby.

Na Znojemsku roste mnoho hub.
V září si pořádáme výstavu hub. Posíláme do ústřední poradny (ústavu) hřib satanovitý a hlásím, že jsem u Znojma našel pýchavku (prášilku) obrovskou. Jindř. Vyhnaněk

Hřib satan a kovář u Nýřan. V našem hornickém kraji v okolí Nýřan jsou krásné lesy, kde rostou snad všechny jedlé houby obecně sbírané. Letos jsem našel po prvé borové hříby (12. května) v lese asi 15 km od Nýřan. Hřib satan a hřib kovář se vyskytují jen na určitých, omezených místech (hlinitých a na kraji lesa) ponejvíce na straně jižní. R. 1950 rostly 10.—15. srpna. Hřib satan roste jednotlivě i srostlý až ze tří kusů, hřib kovář ponejvíce jen jednotlivě.

Alois Holub

Pardubice. V říjnu nechodiváme na houby daleko. Na louce u Zim. stadionu nacházíme v té době mnoho trsů čírůvky nahloučené — *Tr. aggregatum*, jež roste v symbióse s dubem, zde nasázeným. Je velmi chutná.

Marcel Macháček

Novou mykologickou zahradu musel jsem si volit při přestěhování z Revnic do Cirkvice. Je jí vrch „Deblík“ nad Sebuzínem, nedaleko mého bydliště. Zkoumám tam houby pilně a pošlu souhrnnou zprávu. Sbírám tam k jídlu houby, které jsem poznal od prof. Smotlachy: čírůvku nahl., mlženkou, strmělku nálevkovitou, růžovku, čechratku podvinutou a j.

Václav Kořenský

7. zpráva z okolí Unhoště. Začátkem srpna hříby nerostly, až po vydatné dešti 19. VIII. se objevily pěkné hříby obecné. Brzo však přestaly růst, jen sem tam křemenáč, kozák březový se slizákem mazlavým. Koncem srpna našel jsem na kraji mláží much. červenou, první letos. V polovině září rostou houby málo, hlavně holubinky. Je sucho. 16. 9. 51.

J. Franci

Loštice. Posílám podrobnou zprávu o houbách, které r. 1951 rostly v mé mykol. zahradě. Zaznamenal jsem je do svého kalendáře. V Litvli byla nalezena pýchavka obrovská: 7 kg a

40 cm v průměru. 22. IX. 1951.

Bronislav Hlůza

Přívory—Všetaty: Posílám ke kontrole březovku (*Amanitopsis vaginata aurantiaca*), jako je ve Smotlachově knize „50 druhů hub“. Sbírali ji žáci mé třídy. Jan Paroubek

Kralupy: Věnuje se podrobnému výzkumu hub u nás a zvláště též hvězdic na Kralupsku, poslal jsem o tom zprávy redakci, která je přišť uveřejní. Jan Demel

Kutná Hora: Výstava hub v Praze přišla do doby, kdy na Kutnohorsku pro sucho houby nerostou. Máme zde (Červený, Jeřábek, Ondráček) výstavku a poradnu. Zde často se mě ptají, odkud červivost hub.

MUDR Jiří Janovský

Pozn. red.: O červivosti hub bylo a je psáno v našem časopise často.

Dr Rob. Vávra

Kutná Hora: O sběru a výstavce hub u nás, na níž od r. 1948 pracuji spolu s dr Janovským, Jeřábkem, podám zprávu v příštím ročníku.

Ant. Červený

Stará Lysá: Mám pěkné vzpomínky na houbaření ve svém mládí, proto se mi i dnes věnuji. Všichni houbaři, kteří máte děti, podporujte jejich zájem o houby. Mám připravený o houbách rostoucích u nás článek.

Frant. Brázda

Zadní Třebáň: Houby přestaly ve všech podbrdských lesích úplně růst (sucho). Jen náhodou se něco najde. To je pro mne v mých 82 letech malá radost. Václavky a ryzece nerostou. Jednotlivě rostou kuřátka bílá, která rád sbírám. 24. IX. 51. Jan Bučinský

Muchomůrku zelenou jsem v lesích v Jitře v Votic dosud nezjistil.

5. 9. 1951

J. Kolhmünzer

Hlivu olivovou — *Pleurotus olearius*, u nás vzácnou, v krásných plodnicích posílám z okolí Bakova n. Jiz.

Fr. Bartoš

Strmělka nálevkovitá — *Cl. infundibuliformis*, roste v lesích u Chomutova hojně. Sbírají ji také žáci zdejší střední školy, kde je o houby veliký zájem. Jos. Lorber

Kříše či hřib modrák olivový (*B. pachypus* Fr.), který posílám ke kontrole do ústřední bezplatné poradny ČMS a na výstavu, roste u N. Paky ve smrčném s listnatým podrostem v lese zvaném „Fařina“. 9. IX. 1951.

Fr. Kmínek

Hol, mandlovou sbíral jsem letos již 3. 6. 1951 na svazích dubové aleje v Třebechovicích. St. Pitřman

Kuřátka jarmuzová (mladý trs) poslal mi mykol. J. Synek z lesů u Sedlčan. Mykol. ústav mi určení potvrdil. Karel Zahradník

Smřice: Zde letos houby rostly na jaře, v létě bylo sucho. O své mykol. oblasti u Velichovek mám připravený zábavný článek na příště.

Z pražského trhu hub. Dne 2. 7. 51 bylo v zelinářském stánku na Letné vystaveno k prodeji značné množství hub po 50 Kčs za kg. Prodáváčka je nabízela jako holubinky. Zjistil jsem, že šlo o oloupané šedivky (*Am. spissa* Fr.). Smaženice z nich byla dosti chutná, ale zanechává dodatečně trochu nepřijemnou pachut.

Augustin Mánek

V oboře „Slepeč“ u Benátek n. J. je letos sucho. V září jsem tam našel jen plžatku borovou (pomrazku), — *Limacum vitellum* A. Sch. — Ančičky dosud pro sucho u nás nevyrostly.

4. X. 1951.

Miloš Klouček

e) Část praktická. Kuchyně a spíž. Nové způsoby přípravy, chuť a vůně hub.

Prof. Dr. Ed. Baudyš:

Z houbařské kuchyně.

Málo se ještě sbírá choroš sírový čili sírožlutý, ačkoliv v mládí je výbornou houbou. Je cenný do polévky, zejména bramborové, poněvadž je někdy slabě nakyslý. Dá se připravovat s vajíčkem, ale i jako řízek.

Chybuje se při přípravě bedly, že se přímo smaží jako řízek. Bedla a vůbec žádná houba nemá se močit ve vodě, poněvadž se nejedná o solí, mající význam k léčení rheumatismu, vyprávi. Houba se má pouze dobře očistit. Klobouk bedly nebo růžovky čili muchomůrky narůžovělé, očistíme od hrubých šupin, zbavíme smítek a pak namočíme na 5–10 minut do mléka; aby houba při přípravě nenassála do sebe příliš mastnoty, takže se stává až nechutnou, obzvlášť se nemilujícím příliš tučná jídla. Po vyjmutí z mléka obalí se moukou, vajíčkem a houskou a smaží se jako řízek. Takto připravené houby chutnají znamenitě i studené, třeba i druhý den.

Náruživým milovníkům hub, kteří mohou jíst houby i syrové, pouze osolené, na př. choroše žemličku a mlynářku, ryze, křemenáče, klouzky, holubinky, václavky atd., doporučujeme, aby si je připravili na okraji lesa. Na dva kameny položíme plech, pod tím udeleme ohýnek a když se deska rozpálí, klademe na rozpálenou plochu kloboučky hub, které, jakmile se trochu rozpaří, obrátíme a pak posolené pojídáme. Ovšem v kuchyni po topení, pokud je plotna horká, připravujeme takto houby pohodlněji. Jsou výborným zákuskem k pivu.

Do soli se dají nakládati všechny jedlé houby a nejchutnější jsou ve směsi. Do octa se poměrně nakládají málo kuřátka, ačkoliv dobře připravená chutnají jako oříšky. Václavka, naložená v octě chutná mi lépe nežli ryze. Výborné jsou do octa naložené choroše žemlička a mlynářka. V octě však záhy zčernají. To však nesmí nikoho odstrašit. Mnohého jedince odráží od požívání hub sliz, který se tvoří uložením hub. Tomuto slizovatení se dá zabránit přidáním cibule, kterou nakrájíme na lístky, svaříme zároveň s kořením a nalijeme na očištěné houby. Takto připravené houby vydrží neporušené několik roků. Cibule má i tu dobrou vlastnost, že zastírá u některých hub jejich nakyslou nebo zahořklou příchut. Chceme-li zvýšit trvanlivost hub, nalijeme na povrch rozpuštěný lůj. V cibuli naložené pečárky, a to i lesní, jsou znamenitou pochoutkou.

Můj výběr nejlepších druhů hub: Volím si část Smolachovy I. tř.: hřib borový, dubový, smrkový, bronzový, hnědý, strakoš, růžovka, kozák habrový, křemenáč březový, šedý, osiko-

vý, hol, namodralá, bukovka, čirůvka nahá, dvojbarvá, oříš, kotrč kadeřavá, klouzek obecný, ovčí, žampion obecný, ovčí, vzácný, havelka, zelánka, pomrazka. Rudolf Hřeček

Houby do octa. Houby uvařit do měkka v osolené vodě a vyjmout. Do vody přidatí všechno koření: pepř, dymian, nové koření, bobk. list, cibuli, rozředit dle chuti octem. Dobře svařit, pak do odvaru vložit uvažené houby a povařit. Pak nechat houby v octě v lahvičce vychladnout, povázat a do studena uložit. Boh. Horák.

Páperky. Sděluji, že jsem do smažených hub místo vejce zamíchala ječmenné páperky a že to bylo chutné. Páperky jsem zamíchala ke konci, když houby byly hotovy a hned, bez

dalšího smažení, jsme je jedli.

Adolfina Vencelíková.
Za neilepší pokládám hříby pravé, čechratku, perlovku, křemenáče, pečárky, kotrče, máselníky, modráky (na př. hřib purpurový).

Jiří Řádek

Mám výhradu proti růžovce. Má z některých míst zvláštní, mně nepříjemně klišovitou pachut. Na její místo přijal jsem katmanku, zemanku čili pošvatku pošvatou (Am. vaginata). Co o tom soudí čtenáři?

Ing. Ludvík Hlaváček

f) Sběr, obchod, průmysl. Klasifikace. Trhy. Znalci. Kodex.

Ant. Čábera:

Sbíráám jedlé muchomůrky.

Muchomůrky jsou na Humpolecku i jinde u nás většinou opomíjeny; nanejvýše snad někdy na venkově sbírají ještě muchomůrku červenou na trávení much. Jest kupodivu, že je o ně tak malý zájem, ačkoliv jsou mezi nimi některé druhy jedlé dokonce výtečné chutí a pro sběr velmi dobře se hodí. Sám sbírám již 20 let, hlavně na smažení dva druhy muchomůrek (Amanita) pravých a kromě toho katmanku (Amanitopsis) v několika odrůdách a jsem s nimi velmi spokojen. Nebudu je zde popisovati podrobně, neboť bylo o nich již psáno v ČČSH, ve Smotlachově Atlasu hub a j. Muchomůrky vykazují sice několik jedovatých zástupců, ale jsou proti jiným rodům lechce poznatelné. Při troše pozornosti otrava jimi není možná. Jen pozor na pantherovou!

Muchomůrka šedivá či tlustá (Am. spissa Fr.). Nejhojnější snad naše muchomůrka vůbec, rostoucí od června ve všech lesích, často ve velikých houfech. Jest šedá nebo hnědošedá s hojnými šedými „strupy“ na klobouku, které však mohou stářím zmizeti. Ji je podobná, podle Jiřího Hlaváčka (ČČSH, str. 17, r. XXV.) též jedlá m. porfyrová (A. porphyrea Fr.), jež mává fialový nádech, štihlejší tření a. — hlavní rozlišovací znak — hlízu na tření. Druhá, velice podobná a jedovatá (proto pozor!) muchomůrka pantherová (A. pantherina D. C.) odlišuje se velmi dobře bílými „strupy“ na klobouku a hladkým prstenem i třením, kdežto šedivá má prsten a tření nad ním shora rýžkovany a strupy šedé. Kdo nezná dobře m. pantherovou — šedivku nesbírejte!

Muchomůrka načervenalá či růžovka (A. rubescens Scop.). Tato masově růžová houba nemá u nás žádného nebezpečného dvojníka, nanejvýše může vyblednouti do šeda a podobati se šedivce. V tom případě nafilzujeme-li dole tření masově červená barva zejména na místech od „červů“ porušených, nám ihned ji prozradí. Velké červivění této houby jest zvlášť charakteristické a jest téměř vzácností naléztí úplně zdravého jedince Prof. Smotlacha vysvětluje toto červivění dobrou chutí a výživností růžovky. Roste již od června (někdy od května) velmi hojně. Pozdě na podzim mizí.

Katmanka či zemanka pošvatá (Amanitopsis vaginata Bull.). Roste v několika odrůdách, z nichž zejména subsp. fulva minor Schff. již v květnu se vyskytuje. Je bezprstenná, barvy hnědé, oranžové, šedé, bílé, avšak typického tvaru, s jinou houbou téměř nezaměnitelná. Tvarem podobný, rovněž jedlý, kukmák okázalý (Volvaria speciosa Fr.) prozradí se růžovými lupeny a v lese neroste, nýbrž na kompostech, v zahradách, polích a p.

Uvedené tři druhy muchomůrek mohou znalcům ku sběru doporučiti, neboť jsem jejich jedlost a chuť sám na sobě vyzkoušel a všechny je dlouhá léta s celou rodinou pojídám. V dřívější době Smotlacha osvědčil z podezření též m. citronovou, ale sám ji ku sběru nedoporučuje pro odporňý zápach, u much. šedivé, kterou radí do III. tř. užitkové hodnoty, radí k opatrnosti. Much. žonkylovou jím beze škody, ale Smotlacha ji pokládá za podezřelou.

Otravy much. pantherovou (pozn. red.): Vzhledem k opakovanému tvrzení, že by byly naší činností zaviněny otravy, zmínujeme se znovu o m. pantherové — Am. pantherina DC., která se velice podobá jedlé much. šedivé, tlusté čili šedivce — Am. spissa Fr. Ta je blíže příbuzná a postavou podobná velmi chutné much. načervenalé čili růžovce, avšak chutí a hodnotou naprosto se jí nevyrovná. V Smotlachově knize „50 druhů hub, které doporučujeme sbírat“ z roku 1944 (bylo plánováno 6 knížek po 50 druhích), je šedivka proto zafazena do III. tř. užitkové hodnoty. Díky velikému rozšíření sběru růžovky, šíří se u nás i sběr šedivky, což by mohlo vésti u neinformovaných k záměnám s m. pantherovou. Tato byla u nás před časem (Macků, Velenovský, Smotlachy) i v běžné u nás používané literatuře (Michael) pokládána za jedlou, až spolupracovníci ČMS, ČČH (a tedy i Smotlachy), Kučerou r. 1919 počínaje a Dr. Rejhau, Jeřábek, Kohlmünzerem, Petráškem a Drázdou konče v letech 1945—47 (Dr. Rejha tak učinil pokusy přímo na sobě), na podnět Sm. zjistili, že much. pantherová je opravdu jedovatá. Při tom to bylo zjištěno o nepochybně m. pantherové — Am. pantherina DC., což, jak níže uvedeme, nebylo vždy tak jisté, neboť mohla býti i v literatuře a při konstatování otrav zaměněna nejen se šedivkou, much. žonkylovou a porfyrovou, nýbrž i s m. hnědou (královskou), zelenou a zbledenou Sm., který se zprvu řídil Michaellem, Macků a Velenovským a hlavně tím, že m. pantherovou jedl v malém (jednu plodnici) beze škody, počal jí po tvrzení Kučerových že je jedovatá, nedůvěřovat, avšak nechtěl ji předem odsoudit, když současně sta hub dříve za prašivé pokládáných, od podezření osvobozoval a jedlými zjišťoval. Proto stále vyzýval k jejímu průzkumu, který měl konečně úspěch. V době největšího rozmachu ČMS a ČČSH, kdy o houby byl největší zájem a Smotlachovy Atlasy vyšly v desettisících, dočteme se v nich zprvu, t. j. r. 1944—47, že je nutno při sběru much. šedé dáti si pozor na m. pantherovou, která sice v malém je neškodná, ale ve velkém dosud neprozkoumána a namnoze za jedovatou uznávána a že tedy je nutno ji ještě prozkoumat. A právě toto vyzvání přineslo uvedený úspěšný výzkum Dr. Rejhy a ostatních. V Atlase pak posledním (II. vyd.), vydaném r. 1948, čteme na str. 279: „Pokládám jsem (much. pantherovou) dříve v malém za neškodnou (chutnala mi, jeden kus jsem snědl několikrát bez následků), jinak za podezřelou (Kučera za jedovatou). Až Dr. Rejha zjistil pečlivým a opravdu obětavým výzkumem posledních let (1945—47) nepochybně, že je jedovatá. Jedl jí za syrova. Zjistil, že chutná velmi příjemně jako m. červená, ale vrhl po ní. Několika uvařenými plodnicemi se pak opravdu otrávil (viz ČČSH XXVI.). Jedovatost jeff mi potvrdili také četní jiní sběratelé a znalci hub. Proto všichni, kdo propagujete šedivku, upozorněte na jejího, barvou klobouku velmi podobného, slabšího, opravdu jedovatého a pro pozorného houbaře dobře odlišného dvojnáska. Varujeme! Jedovatá much. pantherová velice se podobá jedlé much. šedé, ale znaky odlišné jsou velmi nápadné a pro pozorného sběratele neklamně. Smotlachy (přednáší o muchomůrkách každoročně po třicet let!), stanovil je takto:

Much. šedá (Am. spissa Fr.):

1. Přehojná v lesích jehličnatých, zvláště ve vlhčích smrčinách v létě a na podzim.
2. Obvykle celá mohutná, tlustá a masitá.
3. Klobouk tlustý, na krajích hladký.
4. Zbytky na klobouku po povrchové plachetce šedé, široké, nepravidelné a nepravidelně rozložené.
5. Noha dole tlustá, i límec na ní barvy šedavé.
6. Dole na noze šedá plachetka přirostlá.
7. Hořejší část nohy nad prstencem a prstenec sám shora dolů vždy nápadně rýžován.

M. pantherová (Am. pantherina DC):

1. Dostl řdká pod duby, buky, habry a lipami, ve 2—3 kratších obdobích, od jara do podzimu i na suchu. Výjimečně i v borovinách.
2. Většinou slabší, tenčí, menší.
3. Klob. tenký, na okraji rýhovaný.
4. Zbytky po povrchní plachetce čistě bílé, menší a pravidelnější v kruzích po klobouku položené.
5. Noha dole i pomějivý límec na noze barvy čistě bílé.
6. Dole na noze bílá plachetka zčásti k noze přirostlá, zčásti jako pomějivý pásek kolem nohy ovinuta.
7. Hořejší část nohy nad prstencem a prstenec sám shora dolů vždy hladký a bez rýh.

Tento poslední rozlišovací znak — rýžkatý a nerýžkatý límec — (Sm. jej opakuje za posledních třicet let každoročně mnohokrát) je nejnápadnější a prozradí nám na př. hned, že chybně místo much. pantherové — Am. pantherina (DC) zobrazuje kniha Kavina—Zejbrlík z r. 1926 a kniha Kavina—Tvřz z r. 1946(!) typickou (tlustou!) šedivku — Am. spissa Fr. Čili, že je nutno na oba druhy dávat pozor nejen v přírodě, nýbrž i v literatuře.

Tato skutečnost způsobila také, že Sm. i po objevu Kučerové (1919), že m. pantherová je jedovatá, pokládal ji jen za podezřelou, neboť pozoroval, že je v jejím pojetí i v literatuře nejistota, čili že je zaměňována nejen za šedivku (Kavina r. 1946!), nýbrž za m. žonkylovou a hnědou (královskou) čili podle Sm. tygrovanou. Sm. totiž český název m. tygrovaná pro Am. pantherina DC neuznal, vždyť panther a tygr jsou zcela různé zbarvení. Usoudil, že název tygrovaná podle barvy patří spíše m. hnědé čili královské (Am. regalis Fr.). On také zavedl správný název m. pantherové pro Am. pantherina DC.

Smotlacha s much. pantherovou — Am. pantherina (DC) neměl štěstí. Sta hub, jedovatých a podezřelých „prašivek“, ze všeho podezření osvobodil a stanovil u nás přes 1100 druhů hub jedlých a jen asi 20 opravdu jedovatých (místo dřívějších nejméně 200) a pak známé 4 rody (viz níže) částečně jedovaté (podezřelé). Jeho prohlášení všech dřív domněle smrtelně jedovatých hub vrcholné palčivých, jako na př. hol. vrhavky (R. emetica Fr.), ryzce kravského (L. torminosus Schff.) za neškodné, ba jedlé (v octě), bylo potvrzeno nejnovější sovětskou literaturou, neboť se tam těchto hub odedávna používá do soli na kvašení na zimu. Naproti tomu u m. pantherové musil učiniti výjimku a ustoupiti obráceně z původního svého poznání (od Michaela, Macků a Velenovského), že je neškodná (sám snědl jednu plodnici několikrát beze škody!) a doznati nakonec — díky svým spolupracovníkům, kteří to bezpečně zjistili — že je jedovatá. Při tom budiž konstatováno, že z mnoha tisíců členů a přátel Čs. mykol. spol. a Časopisu čs. houbářů v Praze i na venkově, nikdo se m. pantherovou neotrávil jinak než jen pokusně. Skutečnou otravou z ní mohli býti u nás dosud zajisté postiženi jen ti, kdož nejsou s námi ve spojení. Vždyť i ve velmi rozšířených publikacích byla m. pantherová — Am. pantherina (DC) a je i dnes brána chybně. Až teprve léta 1945—47 (Dr. Rejha) přinesla vyjasnění. Nyní (1951) je již každý moudrý. Proč před ní nevarovali o 10, 20 let dříve?

Na podnět Smotlachův pokládáme rod muchomůrek za jedovatý a podezřelý. On řadí dnes mezi podezřelé muchomůrky i žonkylovou — Am. junquillea Qu., neboť ve Švýcarsku byly s ní hlášeny v posledních letech otravy. Dále varujeme i před vláknicemi (Inocybe), zvonovkami (Nolanea) a závojenkami (Entoloma).

Konstatujeme znovu, že nikdo ze členů, spolupracovníků a přátel ČMS (je jich na tisíce — máme velké návštěvy na přednáškách, výstavách, vycházkách v Praze i všude jinde) se dosud neotrávil a že tím, že Sm. označil naši nejjedovatější houby, podle barvy, t. j. jako much. zelenou, zbělenou a bílou, zachránil sta lidí před otravou, neboť dnes nikdo, kdo čte náš časopis nebo Smotlachovy atlasy či navštěvuje naše přednášky a výstavy, se nemůže otrávit našimi nejjedovatějšími houbami t. j. much. zelenou, zbělenou a bílou, kterou někteří kritici Smotlachovi stále nazývají naprosto chybně hlízatou. To je sice starší název než much. zelená, ale naprosto chybný a proto neplatí. Ba tyto odborníci opravdu zaviňují tím smrtelné otravy much. zelenou, zbělenou a bílou, neboť onen název nevaruje a plete sběratele hub. Vždyť much. zelená, zbělená a bílá mají pošvu na noze a ne pravou hlízu. Tu má ovšem nejméně sto jiných hub naprosto neškodných. Proč se dnes „vědci“ pletou do Smotlachovy praktické mykologie, kterou dříve tolik pohrdali?

Dr. Rob. Vávra

Růst a sběr loupáků (klouzků) obecných (B. luteus L.) byl v r. 1951 omezen. Na trhu v Hradci Kr. i na výstavě v Praze v září byl vzácností. Po dešti zač. října vyrostl v řídké borovině u Roudničky 10. X. v málo kusech, avšak 19. X. sbíral jsem ho

tam hojně v různém stádiu spolu s odrůdou bez závoje a loupákem šedobřvým — B. griseociliatus Sm. Loupáky rostly přes několik mrazů (1—5 stupňů C) a nebyly červivé. Borovina chrání dlouho před mrazem.

Smotlacha

g) Houby jedovaté, podezřelé, nejedlé. Otravy, nemoce a léky z hub.

Jan Lorenc:

Penízovka hustolistá a strmělka plihá.

Podle vlastního zjištění chtěl bych upozornit, že směs dušené penízovky hustolisté a strmělky plihé při použití ve velkém množství působí dávení a bolení hlavy. Obě houby sbíral jsem mladé, čerstvé a uskladnil přes noc v chladné, dobře větrané místnosti a druhý den dopoledne jsem je připravil k jídlu. Byly důkladně dušeny (asi ¾ hod.). Vydávají při úpravě zvlášť silnou, hubnou vůni. Jedli jsme je dopoledne dušené s vajíčkem v malém množství bez následků. V poledne jsme pak snědli větší množství těchto hub v polévce a pak jako hlavní jídlo s bramborem. Snědl jsem jich skoro plný talíř, kdežto moji rodičové jich snědli jen asi dvě až tři polévkové lžíce. Asi po čtvrt hodině po požití hub dostavilo se u mne dávení bez nějakých žaludečních bolestí. Moje matka rovněž zvracela, kdežto otec pouze pocítoval bolení hlavy. Před zvracením a po něm rozbolela nás rovněž hlava, bolesti však později ochabovaly. Poněvadž použití hub předešlého dne, ale jen v malém množství, nezpůsobovalo žádné obtíže, mám za to, že požití těchto hub jen ve velkém množství způsobuje potíže.

Pozn. red.: Oba druhy v menším množství jsou neškodné. Jedl jsem je vícekrát. Co působilo dávivě? Množství, přimíchaná snad zvonovka nebo vláknice či autosugesce? Prosíme o pozornost u těchto hub a o zprávy. Jen ještě upozorňuji, že i veliké množství hub najednou požitě, může někomu, kdo není na houby zvyklý, vyvolat dávení. Všeho moc škodí — i v houbách. Sm.

V. Kořenský:

Dotaz o hříbu hořkém.

Čtenáři ČČSH a houbaři vůbec, sdělte mi, kdo sbíráte „hříb hořký“, jak jej upravujete. Nevadí jeho hořkost vaší rodině v polévce? V našem kraji roste poměrně hojně. Dá se i sušit? Ztratí snad suchý a vařený svou hořkost? Od mnoha lidí jsem slyšel, že hříb „satan“ pálí. Myslím tudíž, že mnohý ani správně hříb „satan“ nezná a že zaměňuje hříb hořký za satan. Veškeré poznatky s hříbem „hořkým“ zašlete na adresu prof. Dr. Smotlacha, který mi o hříbu hořkém pak vše napíše.

Pozn. red.: Hříb hořký — *B. felleus* Bull. letos v létě rostl místy ve spouštech. I na výstavě ho bylo mnoho. Podrobnosti o něm chystám do II. dílu Atlasu. Zde bude odpověď i příteli Kořenskému. Kdo něco o hříbu hořkém ví, napiš mi to laskavě co nejdříve. Některé články uveřejníme. Každý autor bude uveden. Smotlacha

O much, červené mám zajímavou zprávu z SSSR. Sdělím ji v ČČSH příště. Josef Hanzlík

Zprávu o dvou otravách houbami v r. 1951 u nás (Plzeň) podám v příštím ročníku. Lad. Plachý

Letos (1951) v létě přihodilo se v Praze a okolí několik otrav houbami, o nichž se mi zmínili návštěvníci výstavy. Prosím, aby věšníci, kdo něco o těchto otravách vědí, co nejdříve napsali. Smotlacha

h) Názvosloví a lidová jména hub. Pranostiky.

Vladislav Bém:

Chvála čechry čili čechratky („vsechlapky“).

Houbařství je můj koníček. Za druhé světové války využil jsem rad a zkušeností prof. Smotlacha vydatně v naší restauraci. Připravovali jsme v nedostatku potravin denně chutná jídla ve velkém množství ke spokojenosti

návštěvníků. Řídíce se radami prof. Smotlachy, neměli jsme u nás nikdy případu nevolnosti, ač jsme mnohdy zpracovávali až 3 nůše hub denně. Houby ty nám byly jednak dodávány profesionálním sběračem, jednak jsme si je ve volném čase sbírali sami. Zejména jsme objevili s kuchařského hlediska velmi chutnou, praktickou a hojnou čechratku podvinutou, kterou tehdy začal prof. Smotlacha velkou měrou propagovat. Přípravovali jsme ji na všechny možné způsoby. Nejlépe chutnala zákazníkům jako guláš. I v octě naložená je velmi chutná. Když jsme ji v lesích na př. u Staré Lysé sbírali, lidé zprvu jí nevěřili, ale dnes ji rovněž sbírají. Při tom se tam (přereknutím do rýmu) objevil pro ni název „všechlápka“, který se tam dodnes drží.

Pozn. red.: To je příklad, jak také vznikají někdy lidová jména hub.

Strakoši říká se v okolí Kerska také „růžička“.

Vratislav Maudr.

i) Život a příroda vůbec. Nižší houby. Houby a zvířata.

Emil Havlíček:

Červivost hub.

Ačkoliv letos — až na počáteční růst hub za suššího počasí — byly houby jako vždy při bujném růstu jen velmi zřídka dotčeny červivostí, přece jsem při svých pochůzkách lesem činil pozorování v tom směru a všiml jsem si, že značné množství druhů hub té zkáze odolává. Z toho některé druhy jsou vůči červům fekl bych vůbec imunní — jiné pak jen zřídka kdy bývají červy napadány.

Jako výsledek svého pozorování shrnul jsem takové druhy do dvou skupin:

I. skupina: Křemenáč, kovář, hřib strakoš, hřib hnědý, čechratka podvinutá, tedy vesměs houby, které při porušení plodnice svoji dužinu zbarvují. Je příčina toho v půdu zachování své původní barvy hmyzu — červů, nebo vykonává barvivo na ně nějaký vliv, že se barvicím houbám vyhýbají?

II. skupina: Klouzky a všechny ostatní druhy, pokud jsou v mládí chráněny plachetkou. Zde se domnívám, že nabodávající hmyz nemůže plachetku při kladení vajíček prorazit. K červivosti těchto druhů dojde teprve po roztržení nebo jiném poškození plachetky, tedy až v době, kdy houba dospívá a kdy již všechna místa nejsou plachetkou chráněna.

Jako kontrast proti tomu uvádím, že naopak červík způsobuje svým hlodáním zbarvování na červenou u muchomůrky narůžovělé (masáka) a že mu barvivo to nijak nevadí.

Pozn. red.: „Červy“ a „červíci“ jsou larvy mušek bedlobytek. Houby červivé nejsou škodlivé. Jí je odedávna mnoho lidí (jsou-li ovšem jen málo). Larvy bedlobytek („červíci“) jsou tedy jedlé. Sm.

Frant. Novák;

Proč byly v létě r. 1951 houby tolik červivé.

Abych se přiznal, jsem letos ve sběru hub zklamán. Houby, které jsem letos našel, jsou od června počínaje většinou červivé, k nepotřebě. Plodnice růžovky, náchylné k červivění, nelze letos sbírat. I hříby borové byly a jsou letos červivé. Jaká je toho příčina? 31. VII. 51

Odpověď: Tento nářek je r. 1951 od jara do léta všeobecný. V dopise, v pořadí na přednáškách, v Hradci Králové na trhu, vynikající houbař Fr. Havránek na N. Hradci Kr., všichni mi hlásí: V červenci a srpnu 1951 byly houby mimořádně červivé. Vysvětlují znovu a znovu, téměř trvalé příznivé počasí (sucha, ranní zimy, studené deště trvaly vždy jen krátce a nebyly výrazné a účinné), způsobilo, že mušky, jichž larvy způsobují červivost velkých hub a jichž je na 360 druhů, měly a mají znovu a znovu dobrou příležitost se v lese znovu a znovu vyvíjet a houby, které se jim hodí (což

poznají instinktem), napadat. Různé druhy hřibů, zvláště hřib dubový, avšak i smrkový, borový, žlutomasý a j., snadno jim podléhají, stejně jako na př. také much. růžovka atd. A houby rostou poměrně jen málo, kdežto mušek je plný les. Kdybychom si prohlédli časné ráno malý nalezený hřibek lupou, spatřili bychom na něm často několik hromádek drobných vajíček, z nichž brzo se lhnou larvy („červí“) a ty ovšem se pustí do hřibku a za nedlouho jej proniknou, ať roste v přírodě dál nebo ať jej utrhneme. Solný lák dovede zčemožnit vylihnutí vajíček a tím chrání i nasbírané hřibky. Červivost hub brání dlouhá sucha, noční a ranní velké zimy nebo studené, déle trvající deště. Také houby mimo les rostoucí bývají bez červivosti. Smotlacha.

Dr Smotlacha:

Kvasinky lékem při cukrovce.

Z rozčlívání a trvalého nadbytku cukrů a nedostatku bílkovin ve stravě vyvinula se u mne za okupace cukrovka, která nebyla lékaři hned zjištěna až teprve na jaře r. 1945 na pražské polyklinice, kam jsem se tehdy uchýlil. Od té doby jsem se léčil dietou, t. j. omezením přijímání uhlovodanů (chleba, housek a p.) na dietní minimum. Všechno šlo dobře, avšak již v zimě 1949, kdy nebylo čerstvých vajec, jsem pozoroval obtíže v nohách, které se ještě více projevíly za stejných okolností v zimě roku 1950/51. Byly to nervy, nedostatek vitamínu B. Byly mi předepsány léky s vitamínem B, mezi nimi také torulan, který je z kvasnic. Jelikož torulan nebyl, počal jsem jíst kvasnice, jaké používáme do pečiva. Již za týden ukázal se jejich příznivý účinek. Obtíže mizí, ale pozvolna. Závěry, které jsem učinil, jsou: 1. Obtíže nervové při cukrovce, jež jsou nápadné zvláště v nohách, vznikají velmi pozvolna a zprvu nenápadně tím, že dietou bez kvašeného chleba, housek, buchet, knedlíků atd. není-li jiné náhrady (na př. čerstvá vejce), nedostává se nemocnému nejen cukrů, ale také vitamínu B, který je obsažen ve kvašeném pečivu (a ovšem také ve vajíčku). 2. Děje se to pozvolna (a hlavně v zimě, kdy není čerstvých vajec), a proto i léčení kvasnicemi je pozvolné. 3. Značné poruchy acetonové a gangreny dolních končetin u nemocných cukrovkou mají velmi pravděpodobně částečně svůj původ v trvalém dlouholetém nedostatku kvašených pečiv z diet (a čerstvých vajec) a tím i vitamínu B. Lékař předepisující dietu diabetika, měl by kromě čerstvých vajec předepsat, aby co nejvíce cukrů (uhlovodanů), které má nemocný dovoleno požívat, bylo ve formě kvašených jídel a mimo to, aby nemocný od počátku jedl kvasnice. 4. Dobrým lékem při cukrovce jsou — vedle zmíněných vajec — obyčejné kvasnice. Za tím účelem měly by se zvláště připravit a upravit. Jelikož i velké houby, kterých požíváme jako jídla nebo pochutiny, obsahují rovněž vitamin B, jsou i ony vhodné či užitečným jídlem při cukrovce a při všech avitaminosách B. Vitamin B mímám zde kompletně.

Zraková (i celotělesná) **schopnost** člověka se oslabuje přílišným šetřením sil. Zvláště ve stáří a v mládí to platí. Pokládám přílišné svícení, vyhýbání se práci za šera, předčasné nošení brýlí, žádání velkého tisku a pod. za choullostivní a oslabování zraku. Tedy náš drobný tisk v časopise, který nám umožňuje více uveřejňovat, není zdravotní neb jinou závadou.

Smotlacha.

Nové antibiotikum. V poslední době bylo objeveno nové antibiotikum terramycin, jež produkuje *Streptomyces ribosum*. Hodí se př. k potírání rickettsie a virusu chřipky typu A. In vitro působí na haemolytického streptokokka, bacila střevního tyfu a zánětu plic.

j) Mykologické události, zajímavosti atd.

Malice — Tábor. Když přijdu do našich lesů a vidím veliké množství jedlých hub, které jsou našim lidem pomíjeny, je mi líto tohoto majetku naší republiky. Chci proto šířením znalosti hub u nás a zařízením poradny a vý-

stavky zvýšiti sběr hub v Malšicích a okolí. Chci, jak mi radil prof. Smotlacha, spojití se i s houbaři tábořskými a zejména s p. prof. Dr. Štěpánkem a působiti i odtud do celého kraje. Letos v červenci roste u nás hojné psťřeň (volský jazyk). Objevila jej pí hajná Hrušková a dobře jej připravila. Velice mi chutnal. Jar. Štěch.

m) Cizí literatura. Houby v cizině.

Dr Josef Štěpánek:

Jak se suší houby v SSSR.

Vypravoval mi můj spolužák Dr Mareš, veterinář, jak se octl za první světové války někdy v roce 1916 v lesnaté krajině u Kovelu v Rusku, kde bydlel v malé vesnici a u rolníka, který přinesl houby v neobvyklém množství. Když se ho ptal, kde to našel, pravil, že to nic není, že mu jich ukáže daleko více; aby šel s ním. Šli tedy; hospodář vzal s sebou kosu a dovedl Dr Mareše na místo, kde skutečně bylo tolik hříbků, že je hospodář kosil kosou a sbírali ovšem jen hlavičky, tmavohnědé, asi 4—5 cm v průměru. Nasbírali jich plné stanové plátno a donesli domů. Hospodář a jeho rodina navlékli hlavičky na nitě a pověsili celé na prudké slunce. Dobře a brzo se usušily. Dr Mareš si jich vzal něco do zásoby a dovezl je i domů; ujišťuje, že ještě po 4 letech

Obr. 54. *Hysteroloma capnoides* Fr. — třepenitka hnědá. Známa dnes pod zeminí houba z lesů jehličnatých, kterou mají rádi srnky. Roste u nás za vlhkého počasí hojně a je jedlá a chutná. Sbíral jsem ji v září r. 1915 na Volyňsku v SSSR. Sm.

měly výbornou chuť i vůni. — Opačnou zkušenost mi sdělil od nás prof. Brejla: přistihl v lese houbaře an sbírá jen kořeny muchomůrek červených, hlavičky zahodil. Kořeny usušil nakrájené, a jich užíval místo hříbků, od nichž prý se nelišily. Mezi sušenými kořeny hříbků prý se nepoznaly. Způsob sušení celých hlaviček hříbků, jakož i sušení noh much. červených, by stál za pokus.

Pozn. red.: Sušené nožky m. červené jsou jedovaté.

Sm.

O hříbech ve švédské literatuře. Na letošním dubnovém sezení přednesl prof. Fišer pěkný referát o houbách v ruské literatuře. Mohu však uvést i ze švédské literatury zajímavý citát o hříbech, a to z románu Harry Martinsona „Ven do světa“. Na str. 8. čteme o pasáku krav: „V té době musil na ně chla-

pec na pastvě dohlédnout, aby neporazily plot a nepustily se za hříby. Pokoušely se o to, kde mohly: opíraly se do sousedova ztrouchnivělého plotu a bučely, bučely mocným podzimním zabučením, z něhož krala touha po hou-
bách, po hříbech". — 2. V. 1951.

R. Kubálek

n) In memoriam.

Fr. Cink:

Hrob prof. Velenovského.

Jdeme-li z Mnichovic po silnici asi 2 km k jihu, přijdeme k malému hřbitovu, vedle silnice v polích. Když vstoupíme na část, kde je hřbitov rozšířen a nové hroby se kopají, nalezneme hrob Velenovského. Jest 1 krok široký, 2 kroky dlouhý, obložený rámem, složeným ze 4 kamenných hranolů a 1 kámen jako pomník. Celkem 5 žulových kusů, jichž povrch není uhlazen, ani přibližně do roviny přitěsán, jsou na nich vyvýšeniny a sníženiny, ponechané tak, jak byly ze skály vylámány. Jednotlivé kameny nejsou dohromady pevně spojeny, ale volně vedle sebe položeny. Kámen, který slouží za pomník, je deska nad povrch země vystupující do výše 1,3 m, nahoře mírným obloukem ukončená, zapuštěná do země. Na pomníku při levé straně je jednoduchý kříž a vedle něho do levé strany zdola šikmo vzhůru k pravé straně velký nápis: Prof. Dr. Jos. Velenovský. Nápis je proveden písmem psacím. Je to napodobení jeho vlastnoručního podpisu, což zřejmě i z toho, že končí několika čarami, jež něčeho neznamenají a na konci podpisu se dělávají. Nic jiného napsáno není. Kříž i nápis je černý, bez ozdob, v kameni vytesaný. Jednoduchost a prostota, kterou tu vidíme, jakoby mluvila sama. Vše jednoduché, vznešené, důstojné.

To je hrob, kde odpočívá autor spisu „České houby“ a jiných prací vědeckých. Učenec jména světového.

Poznámka autora: V časopise ČČSH roč. 1948, str. 153, je článek k narozeninám a v roč. 1949 k úmrtí Prof. Velenovského.

Obr. 55. Dr F. Smotlacha (vpravo) na svém houbařském kursu r. 1949 v Čáslavi, kde je mnoho houbařů, kteří mají zájem o mykologii i praktické houbařství a přírodovědecký klub.

Bělolanýž — *Choiromyces gibbosus* Diks.

Jednou z opomíjených a dobrých hub je bělolanýž obecný — *Choiromyces gibbosus* Diks. Plodnice bývají velké jako brambor až kokosový ořech a většinou nacházejí se pod zemí, jen vršek nepatrně vyčnívá na povrch. Ve všech druzích lesa roste tam, kde je vlhká a písčitá půda (v červenci a srpnu). Je to houba aromatická, ale dosti tvrdá. Hodí se proto dobře jako přísada do polévek v podobě prášku. Plodnice nakrájené na tenké plátky se dobře usuší a na jemný prášek roztlučkou. Do prášku se přidá trochu mletého pepře, který slouží nejen jako koření, ale i jako konzervační prostředek. Prášek nutno uschováti ve sklenicích dobře uzavřených proti vlhku. Houbový prášek lze i z jiných hub tímto způsobem připravit.

Houbaři, nebojte se jich a sbírejte je! Omyl tu je vyloučen! (Viz foto č. 52.)

Vinu na mnoha smrtelných otravách much, zelenou mají také autoři publikací a článků mykologických, kteří místo názvu much, zelená (protože varující název „zelená“ zavedl Smotlacha) užívají pro tuto smrtící houbu, stále chybně jména much, hliznatá. Sběratel hub, poučený těmito autory, netuší, že mezi zelenými houbami existuje i naše nejjedovatější a životu člověka krajně nebezpečná houba — much, zelená a sebere ji. Jelikož je chutná a vonná, je tento omyl snadno dovršen. Hlízu, na níž ukazuje nesprávný název, much, zelená nemá (má pošvu) a tak nic jej nevaruje, neboť opravdu hliznatých hub roste v lese mnoho. Tak vzniklo u nás sta otrav much, zelenou. Nasbírali si ji příležitostní houbaři na místě jedlých zelených holubinek, nebo zelének. Naпоследy se to stalo z nedávných případů v L. Bohdaneč (Tonarová) a v Praze (red. Kříž).

Výstava hub v Praze konala se po celé září na tradičním místě v budově Techniky na Karlově náměstí. Přes nepřízeň počasí, kdy houby v okolí Prahy prakticky nerostly, byla výstava dostatečně zásobena exponáty a to díky četným donáškám a hlavně zásilkám mnoha spolupracovníků a členů našeho listu. Děkujeme zde znovu všem, kteří přinesli houby nebo jinak výstavě přispěli. Byla jich velká řada. Vedle čerstvých hub, právě rostoucích, viděli návštěvníci výstavy ukázkou z velké sbírky hvězdíc Dr. V. J. Staňka, koutek odbočky v Jablonné n. O., ukázky konzervace hub a fotografie hub. Výstavu pěkně doplňovaly školní tabule Fr. Drázdy a jeho výstižné malby hub. Vedle několika dalších pracovníků hlavní výklad na výstavě měl Fr. Drázda a Dr. Smotlacha, který svými hradeckými houbami nejvíce výstavu obnovoval.

L. M. Růžicka

Výstava hub v Hradci Králové měla plný úspěch. Hub bylo dostatek. Konala se od 11. do 18. října 1951 za účasti Okresní osvětové besedy (Říha), Pionýrů (Lis) a krajské odbočky ČMS (Hásek, Fritz a j.). Přednášeli Smotlacha a Hásek. Při úpravě výstavy pomáhaly spolupracovnice: Hásková, Fritzová, Schejřlová, Smotlachová a j. Výstava splnila své poslání, naučila znáti mnoho hradeckých občanů pro ně nové druhy hub a získala nové členy ČMS. Také Smotlachova přednáška v Museu 11. X. byla úspěšná.

Čs. mykologická společnost v r. 1951 v plné práci. Čtyři velké přednáškové večery v Zengerově posluchárně, každotýdenní přednášky na Karlově nám., vycházky, semináře, schůze, výstavy ve skřínkách, časopis, informační listy, poradenská činnost po celý rok atd., to je práce v ústředí naší společnosti, která vrcholí na podzim výstavou, ale která nepřestává ani mimo sezónu. I v letošním roce jsme se činili. A k tomu se druží práce odboček a referentů (kroužků) ČMS v celé republice. Viz kraj. odbočka v Hradci (poradna, výstava atd.).

ČMS na Slovensku. Jak jsme již v minulém sešitě podrobně sdělili, rozejela se práce našich odboček na Slovensku velmi pěkně. Největší zásluhu na tom má neúnavný pracovník Fr. Drázda, který svou vytrvalou propagací vyvolal tuto činnost. Organisoval kursy, přednášky a výstavy. V příštím ročníku přineseme další zprávy a obrazy.

Vinohradská odbočka Čs. mykol. spol. v r. 1951 si dobře vedla. (Vedení: Mothejzík, Pavlíková, Novák, Rejnek a j.). Přednášky konají se pravidelně každé úterý večer v restauraci (roh Slezské a Blanické) v Praze XII. Odbočka zve všechny pražské houbaře k návštěvě. Výstavy hub ve Slezské ulici a ve Vršovických plíně a úspěšně upravoval jednotlivé odbočky V. Novák.

Jablonné n. O. O odbočce často slyšíme zásluhou jejího předsedy V. Nepokoje, který pracuje pro mykologii velmi obětavě. Zprávu o činnosti za r. 1951 ještě otiskneme. Přistě otiskneme i jeho článek o zemličce.

Mělník. Odbočka má velmi živou poradnu, kterou vede prof. Knejfl. Další odbočky a kroužky si dobře vedly. (Hradec Kr., Námestovo, Louny, Kutná Hora, Rokycany, atd. atd.) Podáme ještě zprávy.

Každý pošle předplatné! Každý získá své odběratele!

Velká většina odběratelů našeho listu správně předplatila ročník 1951- (XXVIII.) Děkujeme. Kdo nepředplatil, pošle dodatečně Kčs 85,— (kdo dluhuje za více ročníků (à 85 Kčs), připočti 15 Kčs za upomínky) a členský příspěvek na r. 1951 (je většinou zaplacen). Mnozí místo 25,— Kčs, což jest nejmenší roční příspěvek (stačí sotva na korespondenci, poslali 50,— 100,— až 200,— Kčs. Všem děkujeme. Kdo ještě dluhuje, pošle alespoň ročních Kčs 25,— + 10,—. Jistý počet odběratelů není dosud členem řádným (jen odběratelským). Stalo se to omylem při zápise a objednávce. Těm stačí, když pošlou dodatečně příspěvek za rok 25 a zápis. 10,— Kčs). Někteří členové, jinak velmi činní, neodebírají ČČSH, což je pochopitelné u ředitelů, učitelů a profesorů škol, kde časopis je odebrán a u členů rodinných, kterých je dnes velmi mnoho. Jinak je pro členy ČMS odběr časopisu naprosto nutný: a) je důležitým informátorem, b) naučí je znát postupně houby. Členové, kteří ještě nejste odběrateli, přihlaste se ihned. (Pošlete Kčs 85,—.)

Každý podej nám ihned zprávu o každé otrávě houbami, jak se o ní dozvíš a snaž se vypátrat při tom co můžeš o ní nejvíce.

Program pondělních přednášek Dr Smotlachy (od 19—21 hod., Praha II, Karlovo nám. 17), na listopad a prosinec bude takto upraven. Hlavní přednášku má vždy Dr Smotlacha. Druhou některý pracovník z přednáškového nebo vědeckého odboru ČMS. Dále bude přečteno několik článků a zpráv pracovníků Čs. mykol. spol. a to hlavně mimopražských. Nejdříve budou čteny články těch, kteří jich mají v redakci ČČSH nejvíce (Borovský, Chytil, Kovanda, Krejčí, Kuthan, Otruba, Spálený a j.). Prosíme všechny spolupracovníky, aby oznámili thema přednášek a poslali články pro ČČSH a přednáškové pondělky.

Dotazy. Všichni čtenáři, kteří chcete vědět cokoliv nového o houbách, pošlete dotaz redakci, která jej zodpoví v příštím ročníku. L. M. Růžička

Čtenáři, kteří se zabýváte houbami a znáte je, pošlete redakci i třeba menší zprávy o druzích, které přijdou do Smot. Atlasu hub. Viz 4. stranu obálky 3. sešitu tohoto ročníku třetí odstavce shora. Redakce

Čtenářům a spolupracovníkům.

Kdo s námi rád pracuješ a máš rád naši práci, kterou konáme zdarma, z nadšení, ku prospěchu celku a našeho lidu, získáš nám i nové členy a odběratele. Jména jejich ve členské (odběratelské) matrice budou vedena s Tvým jménem. Tomu, kdo již získal, děkujeme. Každý snaž se dostat náš list do škol a závodů. Každý získávej mládež pro sběr a studium hub.

Každý kdos neposlal, vyplň pečlivě dotazník II. (vločky podepiš) — kdo jej nemáš, vyžádej si jej a pošl spolu se svým životopisem a fotografií.

Všechny spolupracovníky (zvláště též staré, kteří se odmlčeli) prosíme o články, zprávy, foto, kresby atd. Čiňte také poznámky ke článkům v časopise. Každý, kdo můžeš, pošl (brzo!) i více článků, abychom měli výběr. Pište na stroji, kdo nemáš stroj, piš čitelně. (Musíme to dávat před tiskem přepisovat.) Piš každý jen na jedné straně listu. Více článků v redakci (7—15) mají autoři: Borovský, Chytil, Sp. Krejčí, Otruba, Spálený a j. Děkujeme jim a prosíme o další. Nenechávejte své vědomosti pro sebe.

Naš časopis „Mykologický sborník“ měly by odebrati také školy, závody, kluby, pionýr, kroužky, čítárny, knihovny atd. Je to výborná učebnice nauky o houbách, jich sběru a použití. Každý kdo můžeš, snaž se je získati a hlas to.

Každý houbař měl svou matriku hub, svou odbočku (kroužek), mykol. zahradu (oblast), kterou zkoumáš, výstavku, poradnu. Každý konej vycházky a uč lid houbám, varuj před otravami! Každý podej v listopadu zprávu.

Činnost našich odboček. Dostáváme zprávy o plodné činnosti našich odboček v celé republice. Pořádají přednášky, vycházky, upravují výstavní skřínky, spolupracovníci zřídili poradny a mnohde instalovali podzimní výstavy. O úspěšných podnicích některých našich odboček jsme již referovali, o dalších napíšeme, jak obdržíme zprávy.

Každý si přečti pečlivě obálky sešitů ČČH XXVIII a vyřiď vše, co se tam žádá. Někteří nečetli a nespili!

Kurs mikroskopický pro členy ČMS, pořádáme tento podzim v ústavě v Karmelitské. Hlaste se dodatečně u kol. Hlaváčka nebo u sl. Cvrkové tamtéž. (Písemně též na ústředí ČMS.) Cvičení se koná každý čtvrtek od 16,30 hod.

Redakce, ČMS, ústav (poradna), dostávají za měsíc až 1000 zásilek, dotazů, dopisů atd. Proto musíme mnoho dopisů vyřizovat hromadně. Omluvte nás! Sm.

Vydavatel: Čs. mykologická společnost v Praze III, Karmelitská 14, tel. 673-80. Vědní redakce pověřen: Dr F. Smotlacha. Redakce a administrace tamže. — Tisknou Středoecké tiskárny, n. p., závod 05, Praha II, nám. Maxima Gorkého 21. — Povoleno MIO 26.582/47/TO ze dne 30. září 1947. — Novin. sazba povolena řed. pošt v Praze. — Dohlédá pošt. úřad: Praha 8. — Za články odborné si odpovídá každý sám. Rukopisy se nevracejí. — Předplatné předem 75 Kčs, později 85 Kčs, do ciziny 150 Kčs. Jednotlivá čísla 11 Kčs, dvojčíslí 21 Kčs, trojčíslí 30 Kčs. — Odběr listu lze přerušit jen včasnou výpovědí, t. j. před konečným sešitem ročníku (čili do měsíce po vyjití předposledního sešitu v ročníku). Číslo 9—10 (sešit 4.) vyšlo 1. listopadu 1951.

